

Upravništvo: Ljubljana, Pucnijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelk: Ljubljana, Pucnijska ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cori. Post. No 11-3118
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lit. 18.—
za inozemstvo pa Lit. 22.80.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucnijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Vittoriosa lotta aerea sul fronte egiziano

La distruzione di 67 velivoli nemici — Efficace attacco dei bombardieri italiani contro Gibilterra

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 22 ottobre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 879:

Nella vittoriosa battaglia aerea del giorno 20 ottobre sul fronte dell'Egitto alla quale hanno partecipato circa duecento apparecchi nemici e altrettanti dell'Asse sono stati abbattuti 44 velivoli nemici dai cacciatori italiani e uccisi da quelli germanici, risultano perduti undici apparecchi dell'Asse.

In altre azioni nemiche abbiamo perduto due aerei mentre altri 15 venivano più o meno gravemente danneggiati.

Ieri l'aviazione italo-tedesca ha nuova-

mente svolto efficaci azioni contro squadriglie avversarie dirette sul nostro schieramento, sostenendo violenti combattimenti con forti aliquote di caccia. Otto velivoli britannici sono stati distrutti, quattro altri precipitavano al suolo centrati dalle artiglierie controaeree.

Un nostro aeroplano non è rientrato.

Nelle notti sul venti e sul ventuno bombardieri italiani hanno attaccato gli obiettivi militari di Gibilterra con visibili effetti.

Sono proseguite le azioni diurne e notturne di nostre formazioni sull'Isola di Malta.

Zmagovita letalska bitka na egiptskem bojišču

V bitki je bilo uničenih 67 sovražnih letal — Uspešen napad italijanskih bombnikov na Gibraltar

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 22. oktobra naslednje 879. vojno poročilo:

V zmagoviti letalski bitki z dne 20. oktobra na egiptskem bojišču, ki se je udeležilo kakih 200 sovražnih letal in prav toliko letal Osi, so italijanski lovci sestrelili 44 sovražnikovih letal, nemški pa 11, med tem ko je bilo izgubljenih 11 letal Osi.

V drugih akcijah smo izgubili dve letali, med tem ko je bilo nadaljnjih 15 več ali manj hudo poškodovanih.

Včeraj je italijansko in nemško letalstvo spet razvilo uspešne akcije proti sovražnim

eskadram, namenjenim proti našim razvrstitvam, pri čemer se je silovito spopadlo z močnimi skupinami sovražnih lovcev. 8 britanskih letal je bilo uničenih, 4 nadaljnja letala, ki jih je zadelo protiletalsko topništvo, pa so strmoglavila na tla.

Eno naše letalo se ni vrnilo.

V noči na 20. in v oni na 21. t. m. so italijanski bombniki napadli vojaške cilje v Gibraltarju z vidnimi učinki.

Nadaljevale so se dneвне in nočne akcije naših letalskih skupin nad otokom Malto.

Junaška obramba Tobruka

Tobruk, 22. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani). Junaški Tobruk se bori proti sovražniku, ki ga je imel nad eno leto utjepta, s silo, ki ne pozna odmora. Bori se indirektno, opravljajoč svojo nalogo prednjega mesta v zaleđu, bori se direktno in žilavo v nočnih urah, v katerih sovražnik skuša prekiniti njegovo vojno življenje. Hudi so napadi nosprotnega letalstva na Tobruk, toda tako nagla in silna je reakcija, da sovražnik ni nikoli dosegel doslej uspehov, ki bi opravičili napadalne akcije. Sami ujeti piloti angleškega letalstva so po ovinkih hvalili hrabrost branilcev Tobruka, zatrjujejo, da izvajajo angleški piloti skoraj na teror povelja, naj bombardirajo cirenaisko mesto. Treba je prebiti eno noč v Tobruku ob strani branilcev mesta in doživeti njihovo veliko pripravljenost za borbo, da se razume, kako bojvoto napadalno je še to mesto, ki kaže hude in globoke vtise vojne. Dospeli smo v Tobruk v noči letalskega napada. Bili smo na neki obvladujoči točki ob strani onih, ki branjajo to mučeniško mesto. Tako je bilo kakor, da bi bili napadalci in branilci zmenjeni za sestanek. Ko so napadalci pohiteli iz oddaljenih letališč s svojim tovorom bomb, so branilci napotijo v vedrih razgovorih na kraj, kjer je pričakovati bitke. Poveljnik obrambe, čegar ime je bilo že spoznano ob priliki angleškega polkarsa izkrcanja v tobruškem zalivu, opravi zadnja pisarniška dela. V majhni votlini, kjer se vonj cigarete meša z vonjem petroleja, ki na mizi zemljevidi, telefonski aparati in druge potrebščine. Od časa do časa pogleda kdo na uro. Ako se Angleži, ki so po naravi metodični, zakasnjijo bolj kakor običajno, kdo zamrma, kajti ti ljudje, ki žive za obrambo mesta, se smatrajo za prevarane, ako sovražnik ne pride na sestanek.

Od dneva zopetne zasedbe Tobruka je sovražnik, ako upošteva uporabo goriva, streliva, letal in posadk, ter primerjamo vse to z doseženimi uspehi, bil na izgubi pri letalskih napadih na mesto. Zato se ve, da doseže neko korist, kadar ne izvrši novega napada. To bi lahko dokazali z neovrgljivimi statistikami, vendar se zdi pametno, da iz razumljivih razlogov ne objavimo takih činiteljev.

Dospeli smo. Telefon zazvoni in glas v njem naroči vsem molk. Izmenjajo se le redke besede. V daljavi so opažena letala. Vsak oficir sede z mizi nasproti aparatu, ki je povezan z baterijami. Telefon zopet zazvoni: letala se bližajo in baterijam je dan znak za alarm. Bitka se prav za prav začneja že s tem trenutkom, kajti duhovi so že pripravljeni na spopad. Visoka postava poveljnika se premika med mizami. Slišijo se povelja, ki se izdajajo naglo in čudovito mirno. Čez nekaj minut bodo letala v bližini mesta, zato zapustimo sobo. Vsi možje so pri topovih protiletalskih baterij. V popolnem molku afriške noči se sedaj različno čuje značilni ropot motorjev sovražnih letal, sovražnik pa se ne pojavja takoj. Pomisljuje se, proučuje taktiko, ki naj se je posluži. Branilci se po svoje pripravljajo na to, da mu zapro pot in ga napadejo. Letalo, ki naj bi se prvo spopadlo s protiletalskim ognjem, se še vedno pomišlja, nato pa se odloči in vstopi nad področje. Tedaj zažari nebo od žarometov, ki slede letu letala, toda letalo se izogne borbi; odvrača svoje breme streliva daleč proč od ciljev in se oddalji. Žarometi ugasnejo, baterije umolknejo. Molk nato prekine šum drugih motorjev in druge skupine bomb padajo z neba. Naši možje pričakujejo veliki napad. Zares je nastopil ta trenutek. Po kratki orientaciji, izbiri cilja in preizkušanju naše obrambe napade sovražnik iz raznih smeri. Neko drugo letalo se tedaj v visokem poletu, ki ni primeren za koristno akcijo, pomišlja. Naši možje pričakujejo, da se približa cilju, toda tudi to drugo letalo se iznebi svojega bremena streliva daleč stran od ciljev in se izogne spopadu. Tretje letalo je bolj smelo in bule sledi taktiki napada. Spusti se do primerne višine in v smeri razsvetljenega področja poleti proti cilju, naši žarometi pa ga tedaj zopet zajamejo v svoj objem.

Letalo je kot majhen bel metulj v snopu žarkov. Tedaj je dan znak za ogenj in šrapneli baterij se dvignejo v zrak proti letalu, ki sluti svoj bližnji konec in naglo odvrača bombe, da mu ne bi eksplodirale, ko bi moralo zadeto pristati. Krogle strojin zadenjejo letalo v trebuh, a letalo ima srečo in se na čudežen način reši. Med tem poskušajo ostala letala izvršiti večji napad, da bi del protiletalskega ognja odvrnila od prvega letala. Nobeno izmed letal ni dotleje še doseglo cilja. Naša protiletalska obramba je zelo učinkovita in organizirana tako, da sovražniku ne dopušča nobene taktične izbire. Tako se letalski napad konča brez uspeha. Samo dve letali se brencita v zrak, ker se nista mogla znebiti eksploziva. Končno čisto slučajno odvračajo bombe in se vrnejo. Kratko telefonsko poročilo poda bilanco napada. Znano je število napadajočih letal, število odvrenih bomb in krajev, ki so bili zadeti. Nikjer ni bila povzročena škoda. Nobeno letalo ni sicer treščilo na tla, vendar je protiletalska

obramba dosegla svoj najboljši uspeh: preprečila je sovražniku, da bi dosegel svoj cilj.

Španski tisk o sposobnostih italijanskega letalstva

Madrid, 22. okt. s. Sijajne in važne uspehe italijanskega letalstva v Egiptu komentirajo vsi tukajšnji listi na vidnem mestu in poudarjajo med drugim, da se britanski lovci nad Malto izogibljajo slehernemu spopadu z italijanskim. Ogromne angleške izgube v Egiptu in popolno obvladanje neba nad trdnjavo smatrajo tukajšnji listi kot najboljši dokaz popolne reorganizacije, dobre kakovosti gradiva in sposobnosti pilotov fašističnega letalstva, čegar delovanje predstavlja glavni činitelj spremembe položaja v Sredozemlju na škodo Angležev. Objavljajoč vest o junaški smrti generala Ferrarija Orsija, se listi klanjajo padlemu čigar osebnost borca in poveljnika opisujejo poudarjajoč, da pomeni njegovo žrtvovanje, ki se uvršča v vrsto 12 generalov, padlih v Afriki, nikdar ovrženo tradicijo hrabrosti italijanskih vojaških poveljnikov, ki dele nevarnosti v prvih bojnih črtah z vojski, katerim so zgled junaštva in požrtvovanja.

Proslava petletnice GILa

Rim, 21. okt. s. Odredbeni list Stranke objavlja:

29. oktobra, V. leto GIL-a. Dne 29. oktobra, v petem letu GIL-a, bodo strazili v Beneški palači od 10. do 18. oddelki gojencev kolegijsa GIL-a in mušketirjev Bailie. Ob 20. bo zborovna centurija Zveznega poveljništva v Rimu izvajala v EIAR-u bojne pesmi in pesmi revolucije. Zvezni poveljniki naj odredijo pri poveljništvih GIL-a spominke svečanosti ob 20-letnici revolucije.

30. oktobra bo Duce ob 17. uri v Beneški palači nagradil zmagovalce in Ludi Juvenilci za leto XX. ter narodne zmagovalce GIL-a, kakor tudi zvezna poveljništva, ki so si pridobila naslednje trofeje: Ducejev ščit, trofejo legionarja Milice, trofejo vojnega ministrstva, trofejo mornarškega ministrstva, trofejo ministrstva za letalstvo, trofejo bersaljera, trofejo CONI-a, gorsko trofejo CAI. Nagrajeni bodo tudi liktorji in liktorice GUF-a za leto XX.

Nova španska poslanika v Kvirinalu in Vatikanu

Madrid, 21. okt. s. Državni uradni list objavlja odlok zunanjega ministrstva, s katerim se imenujeta Reimondo Fernandez Cuesta za veleposlanika na kraljevem dvoru in Domingo de Las Barcenasa za veleposlanika pri Sv. stolici.

Nemška letala nad Anglijo

Berlin, 22. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemški bombniki preteklo noč napadli razne vojaške naprave v nekaterih mestih vzhodne Anglije. Med drugim je bilo bombardirano neko pristanišče ob vzhodni angleški obali. Napadajoča letala so se vrnila na oporišča, ne da bi utrpela škodo.

Nova čilska vlada

Santiago, 22. okt. s. Predsednik republike Rios je sestavil novo vlado, v kateri je listino notranjega ministrstva prevzel Raul Morales, liberalc, zunanje ministristvo German Riesco, liberalc, ministristvo za obrambo Alfred Duacale, radikal, in ministristvo za pravosodje Oscar Gajardo, neodvisen.

Beg ujetih nemških oficirjev iz Južne Amerike

Buenos Aires, 21. okt. število interniranih nemških častnikov z oklopnice »Graf von Spee«, ki je bila lani potopljena v ustju reke Rio de La Plata, se vedno bolj zmanjšuje. Mnogim se je že posrečilo uteči izpod nadzorstva in z raznimi pomorskim prevoznimi sredstvi doseči katero izmed nemških pomorskih enot, ki delujejo na Atlantskem oceanu. Vladi v Buenos Airesu in v Montevideu sta morali podvzeti strožje ukrepe proti podjetnim nemškim mornarjem. Po neki uradni vesti, ki je bila objavljena v listih, so izmed interniranih častnikov z ladje »Graf von Spee« izginili v zadnjem času drug za drugim skoraj vsi strokovnjaki v podmorniški vojni. Vest pravi, da so ti begunci sedaj v resnici poveljniki nemških podmornic na južnem Atlantiku. Da bi se onemogočili pobezi iz koncentracijskih taborišč, je argentinska vlada sklenila zbrati vse nemške mornarje na enem samem kraju v notranjosti države, da bi bili čim dalje oddaljeni od morja in od prometnih poti. Tudi urugvajska vlada je podvzela slične ukrepe glede nemških mornarjev s parnika »Tacoma«. Z otoka De Flores so bili poslani v notranjost, kjer bo nadzorstvo tako poostreno, da ne bo mogoče nihče več zbežati. To je tem bolj potrebno, ker nemški častniki z ladje »Graf von Spee« in »Tacoma« niso hoteli dati častne besede, da ne bodo skušali pobegniti. (Il Piccolo.)

Zopet dva kraja na Kavkazu zavzeta

En sovjetski polk uničen, zajetih 1200 ujetnikov, 7 topov in 127 strojnic — Izjalovljeni sovjetski protinapadi severno od Stalingrada

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V zapadnem delu Kavkaza so prodrla nemške planinske čete kljub prelomu oblakov podobnim nalivom sovražne postojanke in so zavzele v ostrih borbah od hiše do hiše dve važni naselbini. Pri tem je bil uničen en sovražni streliški polk, zajetih je bilo na 1.200 ujetnikov, 7 topov, 127 strojnic in mnogo drugih vojnih potrebščin.

Južno od Tereka krajevni boji.

V boju za Stalingrad so bili v srditih posameznih napadih zavzeti trdovratno branjeni bunkerji in barikade. Glavni letalski napadi so bili namenjeni proti sovražnim postojankam v severnem delu mesta.

Neprestani razbremenilni napadi proti nemški fronti severno od mesta so bili popolnoma strti s podporo nemških in rumunskih letalskih sil.

Bojna letala so nadaljevala uničevanje sovražnih postojank v zaledju vzhodno od Volge.

Na ostali vzhodni fronti ni bilo razen napadov lastnih napadalnih oddelkov in obrambe posameznih sovražnih napadov nobenih bistvenih bojev.

Presenetljiv napad, ki so ga izvedla naša letala na sovražno letališče južno od

Murmanska, je povzročil razdejjanja in požare.

V letalski bitki nad egiptskim ozemljem, ki je bila 20. oktobra in o kateri je javljalo včerajšnje vojno poročilo, so sestrelili italijanski lovci 44, nemški lovci 11, protiletalsko topništvo pa razen tega še 6 sovražnih letal. Dne 21. oktobra so lovski letala in protiletalsko topništvo sestrelila nadaljnjih 12 sovražnih letal. Pri tem je bilo izgubljenih samo 12 lastnih letal.

Napadi nemških in italijanskih bojnih letal so bili tudi včeraj in preteklo noč usmerjeni proti letališčem in drugim vojaškim napravam trdnjavskega otoka Malte. Napadi, ki so jih izvedle mešane skupine sovražnikovih letal na ozemlje zapadne Francije, so povzročili zopet izgube med francoskim prebivalstvom. Škoda je majhna. Lovska letala so sestrelila 3 sovražne štirinotorne bombnike. Razen tega je bilo zapadno od Bresta in nad južnim zasedenim francoskim ozemljem sestreljeno po eno sovražno letalo.

Lahka nemška bojna letala so včeraj napadla z bombami težkega kalibra in z dobrim učinkom važne vojaške naprave in čolne za izkrcavanje v južnozpadni Angliji.

V pretekli noči so bojna letala bombardirala vojaške naprave v vzhodni Angliji.

Rusi vrgli preko blata debela in deske, po katerih so prodirale omenjene sveže divizije. V Berlinu pravijo, da je Timošenko vrgel v boj uprav znatno število vojaštva. Podrobnosti o omenjenih dveh napadih še niso znane, ker se tudi boljševiska ofenziva še ni dokončno izčrpala in so nekatere akcije še v teku, dani se lahko že danes reče, da se je Timošenkov podjetje izjalovilo. (Il Piccolo.)

Težke borbe v kavkaških gorah

Berlin, 20. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so bile včeraj zaradi močnega deževja borbe v zapadnem delu Kavkaza izredno težke. Na visokih gorah je padec snega oviral kretanje čet, vendar so pa bili doseženi nadaljnji uspehi. Pehota in gorske čete so intenzivno nadaljevale očiščevanje v področju Saujana. Z borbami v gorah s povprečno višino 1000 m, so bile zavzete močno utrjene postojanke.

Kakor je bilo objavljeno v zadnjem nemškem vojnem poročilu sta se dva napadalna klina na Taupse strnila na gorski cesti, ki vodi v Taupse. S tem je bila odprta važna oskrbovalna pot za nemške skupine, ki kot prve prodirajo. S podporo skupin letalstva so bile napadene nadaljnje boljševiske postojanke bolj južno in na raznih točkah so bile zavzete sovražne črte. Južnovzhodno od Novorejskja so bili z nemškim napadom na utrjene postojanke doseženi nadaljnji uspehi. Dva nemška napadalna klina sta se strnila in obklobila sovražne sile, ki so bile popolnoma uničene. Samo na kavkaški fronti so boljševiski izgubili v zadnjih dneh 1.110 ujetnikov, 4 topove, okrog 250 strojnic in številno drugo orožje.

Deževje onemogoča obsežnejše operacije

Berlin, 20. okt. Nalivi in deževje zadnjih dni so izpremenili nepredvidne ruske ravnine v luže in mlake in so skoraj popolnoma onemogočili vse boje. Predvsem velja to za odsek pri Rževu, pa tudi za odsek pri Orliu se lahko reče, da zadnje čase ni počila niti ena puskla, kajti blato je postalo že tako globoko, da onemogoča celo izvidnicam njihovo običajno delavnost. Lahko si predstavljamo, da slabo vreme pomeni zlasti v gorah resno težavo, zato je treba tembolj ceniti uspeh, ki so ga nemške čete dosegle na svojem pohodu proti Taupseju, ko so borci se proti elementom in proti sovjetski vojski vendarle osvojile eno izmed glavnih poti, ki drže proti Črnemu morju. Iz vojaških krogov je zvedela mednarodna agencija, da so se zaradi izredno slabih vremenskih količin na vsej vzhodni fronti operacije omejele samo na nekoliko točk južnega odseka. Na laponski fronti, v finskih odsekih in v bližini Petrograda so bili samo lažji spopadi udarnih oddelkov na »Ničiji zemlji«. Zvečer so Rusi znova hoteli napraviti izpad iz obleganega Petrograda na čolnih preko Neve, pa so bili odbiti z velikimi izgubami. Del čolnov je bil potopljen, ostali pa so se lažno umaknili.

Na severu od limeskega jezera pri Pogostju se je opazilo, da so sovjetske čete dotičnega področja bile ojačane in so po vsem videzu postavile v prvo črto svoje rezerve. Na področju vzhodno od Smolenska so izvidniški odredi dognali, da so se ruske divizije, ki so imele namen, da napadejo nemške postojanke, vrnile v svoja bivališča, ne da bi napravile kak poskus po cestah, ki so postale neprehodne tudi za vozila. (Il Piccolo.)

Uspešno udejstvovanje nemških podmornic

Rim, 21. okt. s. »Daily Telegraph« komentira izjave prvega lorda admiraltete o dosedanjih izgubah angleške trgovske mornarice in piše, da se podmornice osi nesporno v tej vojni bolj udejstvujejo kakor v prejšnji vojni. Njihovi napadi niso samo številnejši, temveč tudi strateško bolj izvedeni. »Daily Telegraph« zaključuje z zahtevo, naj se boj s podmornicami pretvori v akcije proti lajdelnicam, kjer grade podmornice.

Naraščajoče ovire v dobavah Sovjetski zvezi

Lizbona, 22. okt. s. Londonski list »Sunday Times« piše, da postaja problem oskrbovanja Sovjetske zveze vedno bolj zamočan, kajti seznam sovjetskih zahtev je vsak dan daljši zaradi ogromnih izgub v borbi proti oblegovalnim silam in njihovim zavznikom.

orjaški dvoboj med topništvom in letalstvom ne poneha niti za trenutek. Med ruskimi četami, ki se obupno bore v območju tovarn, so tudi oddelki, ki so prišli na bojišče preteklo noč. (Il Piccolo.)

Sovjetski poraz med Donom in Volgo

Berlin, 21. okt. s. Mednarodna obveščevalna agencija doznava v vojaških krogih, da so bili uspehi, ki so jih dosegle nemške čete v defenzivnih operacijah v koridorju med Donom in Volgo severno od Stalingrada in ki so bile včeraj omenjene, po obsegu mnogo pomembnejši, kakor je bilo predvideti po prvih obvestilih. Preteklo noč so se javili v nemških črtah dezerterji. Iz njih izjav izhajajo, da je Timošenko postavil v črto tega odseka nič manj ko tri divizije strelcev, ki so bile komaj sestavljene, in dve oklopni brigadi, opremljeni z najnovejšim orožjem. Po obsegu topniških edinic, ki so bile zbrane v tem odseku, se lahko sklepa, da so boljševiski pripravljali važno operacijo. Nedvomno so si zastavili nalogo napredovati po vdoru v nemške črte proti severnemu predelu Stalingrada, da bi za hrbtom napadli v ofenzivnih operacijah zaposlene nemške sile.

Kljub številnim napadalnim valovom pehote in oklopnih edinic Sovjetom ni uspelo doseči nemškega defenzivnega sistema. Napadi niso bili tako potuhnjeno besni kakor napadi boljševiskov pred nekaj tedni na isti točki. Iz tega dejstva ter po številu dezerterjev se lahko sklepa, da je morala Sovjetov znatno padla.

Berlin, 21. okt. Med Volgo severno od Stalingrada in med Donom, približno na točki, ki leži med Kalačem in Kremensko, se razprostirajo nemške postojanke, ki zapirajo stepo med obema rekama. Te postojanke so nekaka meja med srednjim odsekom fronte in med stalingrajskim odsekom. Ob teh postojankah so se v preteklih mesecih zlomili obupni napadi sovjetskih čet, obkoljenih v Stalingradu. Vrhunec so dosegli ti napadi v zaporednih valovih 30. septembra, ko je bilo na tem mestu uničenih kakih 50 ruskih oklopnih voz. Poslej sovražnik ni več napadal te točke iz notranjosti in pred nekoliko dnevi so Nemci očistili vse področje med to zaporno črto in Volgo.

Zadnje dni, zlasti pa včeraj je rusko vrhovno poveljništvo izvršilo dvojno ofenzivo v velikem obsegu, da bi olajšalo obupni položaj branilcev Stalingrada. Prvi napad je prišel to pot z zunanje strani in so ga izvršile sveže divizije, ki jih je Timošenko privedel izpod Saratova. Napad je bil izvršen z zunanje strani. Drugi napad, ki je bil podvzet istočasno s prvim, je bil naperjen proti italijanskim postojankam ob Donu. Boljševiki so očividno upali, da bodo prisilili nemško poveljništvo, da odvzame del svojih sil s stalingrajskega področja, s čimer bi bil zmanjšan pritisk na branilce železarne »Rdeči oktober«.

Ker pa je bila stepa spremenjena v eno samo mlako zarad nalirov zadnjih dni, so

V vseh drugih odsekih, kakor tudi na Volgi, se razvijajo divji boji, predvsem pa

Visoki komisar pri poveljstvu

Legije obmejne milice

Ljubljana, 22. oktobra. Včeraj dopoldne je posetil Visoki komisar poveljstvo Legije obmejne milice, kjer ga je sprejel podpoveljnik dr. Palmisani, inšpektor policijske službe v zaledju, ter poveljnik Legije konzul De Padova.

Vojško čast mu je izkazal vod obmejnih Crnih straj.

Ekse, Grazioli je posetil urade poveljstva ter urade ljubljanske kohorte, nato tudi tovarišice in službene prostore. Poveljnik legije mu je zatem predstavil vse častnike ki so prideli temu poveljstvu.

Novi celoletni in polletni tečaji v Institutu za italijansko kulturo

Pretekli teden so bili zaključeni polletni tečaji pri Institutu za italijansko kulturo. Tečajev za jezik in konverzacijo je bilo na sedežu instituta 16 in število vpisanih učencev je bilo tako veliko kakor nikdar prej. Drugi tečaji pod vodstvom instituta so bili na sedežih drugih organizacij.

Tečaje je vodilo skupno 9 profesorjev, ki so imeli skupno skoraj po 50 učnih ur na teden.

Z današnjim dnem je odprto vpisovanje v nove tečaje za jezik, konverzacijo in kulturo. Tečaji bodo celoletni s dvema tedenskima urama pouka ali polletni s tremi tedenskimi urami.

Učni red celoletnih tečajev je naslednji: 1. osnovni tečaj za začetnike: torki in petki od 15. do 16. (dvorana A) ter torki in četrtki od 17. do 19. (dvorana B);

prvi nadaljevalni tečaj: ponedeljek in četrtki od 15. do 16. (dvorana A), ponedeljek in četrtki od 16. do 17. (dvorana A), torki in petki od 17. do 18. (dvorana A), torki in petki od 17. do 18. (dvorana A);

2. Jezikovni tečaj: torki in četrtki od 16. do 17. (dvorana B), ponedeljek in četrtki od 17. do 18. (dvorana A), torki in petki od 17. do 18. (dvorana A);

3. Tečaj za izpopolnitve: ponedeljek in četrtki od 18. do 19. (dvorana A), torki in petki od 16. do 17. (dvorana A);

4. Tečaj o italijanski omiki: torki in petki od 17. do 18.

Polletni tečaji trikrat na teden:

Delo Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani

V nedeljo, 19. X. 1942 se je vršila širša seja upravnega odbora Oddelka industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani, katere se je udeležilo 83 funkcionarjev, ki so zastopali 13 sindikatov iz 19 skupinami ter 2369 organiziranimi člani.

Iz poročila o dosedanjem delu oddelka in položaju industrijskega delavstva posnemamo, da je bilo v času od 1. X. 1941 sklenjenih 11 novih kolektivnih pogodb za posamezne stroke industrijskega delavstva, dalje 4 nove pogodbe za industrijska podjetja, 6 dodatkov k kolektivnim pogodbam in medzni sporazum za faktorje v tiskarnah. Trije medzni spori (za graficarje, pivovarje »Union« in Združenje papirnice Vevče) so bili rešeni v razsodiščnem postopku.

Tekom zadnjih mesecev je vložil Oddelek 9 predlogov za nove kolektivne pogodbe, ki so že v razpravi, pripravila pa načrt pogodb za živilsko industrijo, opekarne in industrijo kleja. Na predlog delodajalcev pa se bo razpravljalo o novih kolektivnih pogodbah za grafično in knjigoveško delavstvo, iz katere že doslej obstajajo pogodbe.

Ker poteče več pogodb z dne 31. XII. 1942 ter pogodbe ne odgovarjajo spreminjenim gospodarskim in dražinskim razmeram, je seja soglasno pooblastila izvršni odbor oddelka, da lahko odpove pogodbo, v kolikor ni odgovarjajoče poskrbljeno za

socialno in gospodarsko zaščito delojemalcev.

V razpravi o poročilu je želelo več predstavnikov sindikatov in skupin pojasnila o ukrepih za izboljšanje položaja delojemalcev dotičnih strok. Prizadeti so vzeli na znanje pojasnila.

Nato je poročal strokovni svetovalec, fašist Cinzio Dal Pra o vlogah sindikatov pri delu za zaščito gospodarsko socialnih interesov delavstva. Podčrtal je potrebo aktivnega sodelovanja delavstva v strokovnih organizacijah, da ne bodo le člani na papirju, marveč, da podpirajo izvoljene funkcionarje s lastnimi izkušnjami in predlogi, ker le tako bodo pripomogli k uspešni rešitvi raznih vprašanj v skupno korist strok, za katere so bila pokrenjena.

Predsednik Zveze je v okviru posebnega strokovnega in organizacijskega tečaja predaval o delu predsednikov sindikatov in skupin. Pojasnil je nastanek in razvoj Pokrajinske delavske zveze ter podčrtal odgovorno vlogo predsednikov, ki so duša vsega strokovnega gibanja, katerim pa morajo stati ob strani s nasveti ostali funkcionarji sindikatov in skupin.

Fajnik oddelka je pojasnil določbe pravil PDZ, nakar je zaključil predsednik oddelka sejo in I. del tečaja s pozivom vsem navzočim na vztrajno delo za organiziranje industrijskega delavstva ter za izboljšanje socialne zaščite.

Komunistični umori

Pri Sv. Križu nad Litiijo so partizani 2. oktobra ubili Viktorja Tonja, organa tamošnje finančne kontrole. Prestregli in umorili so ga opoldne, ko je šel iz pisarne domov, kjer so ga čakali žena in trije majhni otroci.

Iz Ajdovca pri Žužemberku je prišlo poročilo, da se je tam pojavila manjša skupina komunistov, ki so 16. oktobra ubili tamošnjega župana Stefana Vidra, pri vseh ljudeh priljubljenega družinskega očeta.

Vedno prihajajo se tudi poročila o novih razkritjih glede zločinov, ki so jih partizani zagrešili v poletnih mesecih. V Butanjevi pri Sv. Joštu so partizani v avgustu ubili cerkovnika Janeza Trčka, posestnika Janeza Demšarja ter posestnika par Franca in Marijo Končan. Slednja dva so zajeli in usmrtili kar na polju sredi dela.

V grosupelski okolici so v začetku oktobra našli grob, v katerem sta ležala 26-letni fant Ludvik Roki iz Velikega Mlačeva ter 30-letna Zofija Globokarjeva iz Zalne. Oba so partizani odpeljali še sredi junija. Kdaj so ju potem umorili, še ni dognano, na tuipih, ki so bila skoro popolnoma gola, pa se je poznalo, da so ju nečloveški rabili pred usmrtnitvijo še mučili. Ob veliki udeležbi prebivalstva so oba pokopali na domačih pokopališčih.

Tako poročilo o novih komunističnih umorih, kakor tudi poročila o nadaljnjih razkritjih prejšnjih zločinov le še krepijo enotni odpor vsega prebivalstva in njegovo voljo za dokončno iztrebljenje komunističnega terorizma.

Madžarska spominu Stefana Horthyja

Budimpešta, 21. okt. s. Senat je soglasno odobril zakonski načrt za ovekovečenje spomina podregenta Stefana Horthyja. Min. predsednik je v svojem govoru poudaril, da se v zakonskem načrtu zrcalijo na zvest in dostojen način čustva naroda ob junaški smrti podregenta, Zakonski načrt obsega tri bistvene določbe, kodifikacija spomina na podregenta Stefana Horthyja, izraz sožalja naroda regentu, ki je bil tako hudo prizadet kot oče, in njegovi soprog, ter odločbe glede vdove in sirote v zvezi z ukrepi v prid vseh vojaških vdov in sirot. Nadaljnji cilj zakonskega načrta je ovekovečiti v zgodovini naroda in v spominu bodočih generacij spomin na junaka in na one, ki so največ žrtvovali za državo in katerih imena ne smejo biti pozabljena. Ni sreče brez dela in brez borbe. Ni prepoda velike narodne ideje brez žrtve. Smatram junaško smrt Stefana Horthyja vredno, da pride v anale madžarske zgodovine in v spomin na najčistejše junake. Njegova smrt je bil zgled, je zbudila vero, je prispevala k zgodovini naroda, madžarski narod je soglasen glede pomena žrtve Stefana Horthyja in glede hvalečnosti in vdanosti regentu. S tem zakonom, je zaključil predsednik min. sveta, so ta čustva stvarno izražena. Seja je bila zaključena s soglasnimi ovacijami regentu Horthyju.

Trdnost notranje fronte na Mažarskem

Budimpešta, 21. okt. s. Predsednik ministrskega sveta Kallay je imel v Eggeru velik govor. Rekel je med drugim, da njegova vlada ni strankarska, temveč vlada naroda v vojni, ki računa na celotno priпадnost vsega naroda. Največja skrb vlade je zagotovitev oskrbe. Potrebno je urediti najpopolnejšo disciplino potrošnje in pravilne razdelitve narodnih rezerv. Zmagali bom v vojni. Naši vojski se zmagovito bore in hrabro bore ob strani vojakov Osi. Potrebno je zaradi tega, da je notranja fronta vedno bolj trdna, kajti vse bi bilo zaman, če bi vojska, ko se vrne s fronte po zmagi, našla stanje, ki ne bi dopuščalo gradnje nove Evrope.

Smutov govor v angleškem parlamentu

Rim, 22. okt. s. Šef južnoafriške vlade Smuts je včeraj govoril v angleškem parlamentu. Predvsem je vztrajal pri tem, da se ne sme izgubljati nadaljnega časa za prehod od defenzive v ofenzivo. Podčrtal je, da je popolnoma brez koristi čakati na to, da bo vse pripravljeno v vseh podrobnostih, kajti zaradi tega bi lahko zamudili primeren čas. Smuts je nato poudaril, da Rusija prenaša večje breme, kakor ga zmore, in ima vso pravico, da jo zavezniški čim prej olajšajo. Smuts je v drž. glumače povlečeval to, kar naj bi bil odoči svet, v katerem bodo sile osi ukinjene. Društvo narodov bo moralo v skladu z načeli atlantskega dogovora uveljaviti in ojačiti nadlodo zmagovalnih držav. Zaradi tega ugovora, ki je bil prepleten s prostostnimi besedami in je imel obliko, kakšne uporabljajo govorniki na ljudskih zborovanjih, je bil angleški parlament zelo presenečen, čeprav ni izostalo uljudnostno odobravanje.

Stavkovno gibanje v Ameriki

Buenos Aires, 22. okt. s. Kriza delovne sile, ki je nastala zaradi stalnega vpoklicavanja delavcev pod orožje, je začela povzročati hude skrbi ameriškim oblastem, ki so pozvale, da bi preprečile še večji obseg krize, agente v republikah Srednje Amerike, naj rekrutirajo brezposelne delavce in kmetje. Novanečen domače delovne sile pa ni imelo zaželenih uspehov, kajti večina delavcev opazi, ko pride v Zedinjene države, da ne izpolnjujejo obljub, ki so jih dali ameriški agenti. V Kaliforniji, kjer krizo najbolj občutijo, je začelo stavkati na tisoče mehiških kmetov v znak protesta zaradi nezpolnjenih obljub kalifornijskih oblast. Kmetje so zahtevali, naj jih pošljejo nazaj v domovino, ako dočela njihovih pogodb ne bodo izvedena.

Buenos Aires, 22. okt. s. Predsednik Roosevelt je podpisal zakonski načrt, s katerim se nalagajo Američanom najvišji davki, ki so jih kdaj plačevali.

Potopljena ameriška rušilca

Buenos Aires, 22. okt. s. Ameriško mornariško ministrstvo objavlja, da sta bila v zadnjih dneh sovražne akcije na področju Salomonskih otokov izgubljena ameriška rušilca »Meribeth« in »O'Brien«.

Buenos Aires, 21. okt. s. Ameriško mornariško ministrstvo javlja da je neka sovražna podmornica sredi septembra potopila v Severnem Atlantiku neki ameriški parnik srednje tonaže.

Gospodarstvo

Predpisi o klanju kopitarjev

Smatrajč za umestno, da se uredi klanje kopitarjev, da bi se ohranilo stanje živinoreje v pokrajini, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbo s predpisi o klanju kopitarjev, ki je objavljena v »Službenem listu« 21. t. m. in je s tem dnem stopila v veljavo.

Člen 1. Prepoveduje se klanje kopitarjev (konj, oslov, mul in mežgov), ki so še sposobni za delo ali za kakršno koli koristno uporabo.

Razen v primerih zakola v sili so veterinarji klavnic dolžni prepovedati zakol kopitarjev brez potrdila o njih nesposobnosti za delo in brez posebne dovolilnice za zakol po naslednjem členu 2.

Člen 2. Nesposobnost za delo ali za drugo koristno uporabo mora biti ugotovljena s posebnim potrdilom, ki ga izda na lastno odgovornost veterinar obine, v kateri se žival navadno uporablja za delo.

Dovolilnico za zakol si mora priskrbiti stranka s potrdilom iz prejšnjega odstavka pri veterinarskem odseku kmetijskega oddelka Visokega komisariata.

Člen 3. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje huje kaznivo, upravnno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v denarju od 500 do 5000 lir. Odreli se tudi zaplemba v nasprotju z gornjimi predpisi zaklanih kopitarjev.

Člen 4. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nje nasprotujoče ali z njo nezdržljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Razmah španskega rudarstva

Španija je bila v prejšnjem stoletju največja proizvajalka rud in kovin v Evropi. To njeno vodilno vlogo pa je v sedanjem stoletju izgubila deloma zaradi konkurence novih prekomorskih rudnikov, deloma pa tudi zaradi tega, ker je vse rudarstvo sloveno na izvozu rud in rudarske družbe toplotništvu niso posvetili zadostne pozornosti. Državljanska vojna je še povzročila marsikatero škodo, toda generalu Francu je v razmeroma kratkem času uspelo to škodo popraviti. Izdal je vrsto ukrepov za zopetni razmah rudarstva in toplotništva, ki že kažejo vidne rezultate.

Nedavno smo poročali o ukrepih za ureditev proizvodnje volframove rude, ki se je v sedanjem vojnem času znatno povečala, podobno kakor na Portugalskem. Po najnovjših vesteh pa je španska vlada posvetila pozornost tudi pridobivanju mineralnega olja. Te dni je stavila Nacionalnemu industrijskemu institutu na razpolago kredit 75 milijonov pezeta za financiranje proizvodnje mineralnega olja. Zaradi omejenega uvoza tekočega goriva bo Španija pričela velikopotezna izsledovalna dela za izkoriščanje ležišč nafte. Kredit ima namen omogočiti tudi pridobivanje nafte na področju, kjer bi sicer pridobivanje v prvi dobi ne bilo rentabilno. Iz enakih razlogov je španska vlada odobrila kredit 8 milijonov pezeta institutu za rudarska raziskovanja.

Nov razmah španskega rudarstva in gospodarstva s kovinami se kaže tudi v številnih zunanje trgovine ki zaznamuje na eni strani povečanje izvoza kovin pri zmanjšanjem izvozu rud in nazadovanje uvoza pri večjem uvozu rud. Tendence gre za tem, da Španija namesto rud izvažata kovine. Celoletni uvoz rud in kovin, ki je znašal leta 1940 5,7 milijona pezeta, se je sicer dvignil na 7,4 milijona pezeta, istočasno pa se je vrednost izvoza rud in kovin povečala od 68,3 na 78,0 milijona pezeta. Pravi razmah pa je španska proizvodnja rud in kovin dosegla šele letos.

Na prvem mestu v španskem rudarstvu je živo srebro. Rudnik živega srebra v Almadenu je svetovno znan. Lani je dosegla proizvodnja živega srebra rekordni obseg 85.500 steklenic, t. j. 2950 ton. Na drugem mestu je španska proizvodnja svinčene rude in svinca. V drugi polovici preteklega stoletja je bila Španija v evropski proizvodnji svinca na prvem mestu. Potem je proizvodnja postopila. Lani so obnovili obratovanje v mnogih opučenih rudnikih in tudi kapaciteta toplotnic se je povečala. Narasla tudi proizvodnja bakrene rude. Španija je znana po svojem bogastvu bakrene rude, ki jo izkorišča zlasti družba Rio Tinto, ki je bila prvotno ustanovljena za izkoriščanje ogromnih španskih ležišč pirita (še danes je Španija največji svetovni proizvajalec pirita). Pomembna je tudi španska proizvodnja cinkove rude in cinka. Narasla španska rudarska proizvodnja pomeni za vso Evropo bistveno zboljšanje oskrbe s kovinami.

Gospodarske vesti

Italijansko hrvaški klirinski dogovor. Te dni je bil v Benetkah podpisan italijansko-hrvaški sporazum, po katerem so Hrvaška lahko uporabila svoje klirinsko dobroimetje v Italiji za poravnavo svojega klirinskega dolga nasproti Madžarski. S to transakcijo se bodo zmanjšale italijanske klirinske terjatve v Madžarski, glede katerih je bilo v nedavnem italijansko-madžarskem sporazumu dogovorjeno, da se bo saldo izravnavalo še s povečanimi madžarskimi dobavami v Italijo.

Komunalni kmetijski obrati v Italiji. Iz Rima poročajo, da je izšel zakon o ustanovitvi občinskih gospodarskih obratov. Namen teh obratov je izkoriščati občinsko zemljo in javni svet za pridobivanje živil. Predvsem bodo pridelovali sočivje. Obenem so bile izdane enotne smernice za obdelovanje vojnih vrtoč, ki jih je ustanovil Dopolavoro.

Iz trgovinskega registra. Vpisali sta se nastopni tvrdki: Knez Karl Adolf Auerperg, šumska industrija, Kočevje (produkcija in trgovina z lesom v tuzemstvu in inozemstvu); imetnik Knez Karl Adolf Auerperg, veleposelstnik v Kočevju; prokurist Mario Candiani iz Kočevja; Oskar Kosler, lesna industrija Ortnek (imetnik Oskar Kosler, veleposelstnik v Ortneku).

Pridobivanje surovin iz starega materiala. Izkušnje v sedanjih vojni so pokazale, da se dajo iz starega materiala koristno obnoviti surovine. To ne velja samo za razne kovine, temveč tudi za druge surovine. V tem pogledu objavljajo nemške državne železnice prav značilne podatke. Uprava nemških državnih železnic je pričela že leta 1937 po načrtu pridobivati razne kovine in drug material iz potrošenih predmetov. Vsako leto odpadejo zlasti velike količine iztrošenih kablov, motorjev, transformatorjev, varovalk itd. Samo iztrošenih žarnic se zbere na leto preko 2 milijona. Kaj se da iz takega starega materiala pridobiti, nam kaže naslednji primer: Iz 100 ton starega kabla se pridobi 38,7 ton svinca, 33 ton železa, 10,5 tone bakra. 6 ton težkega olja in še vrsto drugih surovin. Iz 10.000 potrošenih žarnic pa se pridobi 15 kg bakra, 37 kg medenine, 1,5 kg niklja, 300 kg stekla in 150 gramov volframa. Do konca lanskega leta so razstavili v svoje prvotne surovine 1450 ton električnih žic in kablov, 8 milijonov žarnic, 13,8 milijona komadov bakrenih azbestnih obrobov, 2,2 milijona komadov varovalk itd. Celotni rezultat tega razstavljanja potrošenih predmetov je bil ta, da so pridobili 1369 ton bakra, 175 ton medenine, 1683 ton svinca, 132 ton cinka, 21 ton aluminija, 15 kg platine, 2086 ton železa, 353 ton jute, 153 ton gumija, 23 ton azbesta in 124 ton stekla. Navedene količine kažejo, da se izplača potrošene in stare predmete razdejati in pridobiti prvotno uporabljene surovine. Seveda pa se to izplača le tedaj, če se vse to delo vrši centralno v enem obratu z vsemi tehničnimi in organizatoričnimi pripomočki.

25 let industrijskih norm v Nemčiji. Pred 25. leti, v tretjem letu prejšnje svetovne vojne, je bil na prizadevanje inženjerja tvornice pušk v Spandau ustanovljen odbor za norme pri gradnji strojev, ki se je že 22. decembra istega leta pretvoril v odbor za norme v nemški industriji. Prvotno so postavljali enotne norme za posamezne stroje in gradbene dele, pozneje pa se je normiranje razširilo na vse področje proizvodnje in danes obsega tudi kalkulacijo, obračunavanje, dobavo itd. ter obrt, trgovino in kmetijstvo. Za vsak posamezni predmet, ki se pogosto rabi v industriji, obrti, v kmetijstvu ali trgovini, so bile določene enotne oblike, velikosti, kakovosti, predpisana pa je bila tudi uporaba posameznih vrst gradiva. Ti predpisi so za vsak predmet vsebovani v ločenih in oštevilčenih listih z normami, ki imajo oznako DIN (kar je okrajšava za »Deutsche Industrie Norm«). V 25 letih je bilo izdanih 7700 takih listov. Te norme veljajo danes že za vsak predmet vsakdanje uporabe. Normiranje je prineslo veliko koristi, ker je omogočilo poenotenje in pocenitev proizvodnje. Samo s penotenjem oblik matice za vijake je bil dosežen prihranek 2 milijonov mark na leto. Doslej je nemška vlada od celotnega števila 7700 norm proglasila kot obvezne 1450 norm.

Obvezno pridelovanje industrijskih rastlin v Madžarski. Iz Budimpešte poročajo, da bo v kratkem izšel zakon, ki bo še znatno razširil obvezno pridelovanje določenih industrijskih rastlin. Po madžarskih cenitvah je potrebno, da vsak kmet eno sedmino svoje zemlje uporabi za pridelovanje industrijskih rastlin. V prvi vrsti pridejo poleg oljnatnega semenja v poštev rastline za pridobivanje vlaken. Tako se bo obveznost pridelovanja nanašala na oljnatno repico, sončnice, rožo, ricinus, konopljo, lan, tobak itd.

Iz gorenjskega trgovinskega registra. Z glavnico 100.000 mark je bila v Kranju na novo ustanovljena družba »Ika«, tvornica pletenin, družba z o. z. Obratni predmet je strojno izdelovanje pletenin, nogavic, konfekcija tekstilnega blaga vsake vrste ter prodaja tega blaga na čepelo in drobno. Vpisana je tvrdka Franc Lipovec, mehanična tkalnica v Kamniku (obratni predmet mehanična tkalnica, izdelovanje in prodaja svilnega blaga). S sedežem v Trzinu je vpisana tvrdka A. Aman, veleindustrija, s sedežem v Kranju pa tvrdka Rafael Batistič veletrgovina s kožami.

Blokirane švicarske terjatve v Zedinjenih državah. Švicarska zveza bank navaja v svojem letnem poročilu podatke o blokiranih švicarskih dobroimetjih v Zedinjenih državah ter navaja med drugim naslednje: Od leta 1929, ko je polom v Ameriki izrazil svetovno kreditno krizo, je skrb za ogrožena inozemska dobroimetja švice stalno na dnevnem redu. Ko so lani Zedinjene države izdale zaporo za dobroimetja nevtralnih držav v Zedinjenih državah, je ta ukrep povzročil izločitev švicarskega franka kot evropske valute za mednarodno trgovino. Obseg blokiranih švicarskih dobroimetij v inozemstvu se je s tem ukrepom skoro podvojil. V Ameriki so prišla pod zaporo dobroimetja v skupnem znesku 1,48 milijarde mark, to je 6,36 milijarde švicarskih frankov. Od tega odpade približno 2,4 milijarde frankov na zlato in devizna dobroimetja švicarske Narodne banke in približno 4 milijarde na blokirana dobroimetja švicarskih tvrdk in zasebnikov. Švicarska oblastva so stopila v pogajanja z ameriško vlado, s ciljem se na protipravno osnovo ukrepa o blokiranju švicarskih dobroimetij. Švicarski vladi je le uspelo doseči olajšavo za nekatere posle švicarske Narodne banke, tako da se vsaj tekoči izkupicek od švicarskega izvoza v prekomorske države v dolarjih lahko uporabi za plačilo uvoza iz prekomorskih držav. Glede uporabe zlatih in deviznih rezerv švicarske Narodne banke, kolikor so blokirane v Zedinjenih državah, pa je švica le dosegla, da lahko za svoja državna dobroimetja kupi v Zedinjenih državah zlato, ki pa tam ostane blokirano. Da se vsaj izogne riziku devalvacije dolarja, je švicarska Narodna banka v zadnjem letu pretvorila pretežni del svojih dolarjskih dobroimetij v zlato. Tudi najnovejši izkaz od 15. oktobra zaznamuje nadaljnje zmanjšanje deviznih rezerv (ki obstajajo skoro izključno iz blokiranih dolarjev) za 23,8 na 84 milijonov frankov, pri istočasnem povečanju zlatnega zaklada za 23,4 na 3483,7 milijona frankov.

Angleške stiske v uporni Indiji

Zanimiva priznanja v lordski zbornici

Rim, 22. okt. s. Izjava vojvode Devonshirskega, državnega podtajnika za Indijo, in debata o indiskem vprašanju v zbornici lordov sta pokazali predvsem naslednje:

1. Indijski upor je obsejnejši in globlji, kakor je vlada doslej dopovedovala svetu. Uničenja, ki so jih povzročili uporniki na brozjavah, telefonskih in železnih napravah v Indiji, ogrožajo vojaške priprave. Na indiskem ozemlju je bilo doslej ubitih 60 uradnikov, ranjenih pa 650. Število ubitih upornikov je tako veliko, da angleška vlada ni imela poguma objaviti niti približne številke. Razpoloženje v državi nasprotuje mobilizaciji indijske krme za topove. Lord Devonshire je pozval angleške in ameriške liste, pričenjajoč s samim »Timesom«, naj ne objavljajo javnosti smešnih številk, ker bi se uspeh indijske mobilizacije lahko še zmanjšal, namesto da bi se povečal. Vojvoda Devonshirski je nehoto demantiral svojega ministrskega predsednika in ministra za Indijo glede vseh vprašanih indijskega unora in ni prikrival hudih skrbi vlade zaradi možnosti položaja, ki bi nastal, če bi sovražna vojska vkorakala na indijsko ozemlje.

2. Kriza je dokazala, da je indijski kongres stvarno največja moralna sila v Indiji in da ni mogoče v Indiji ničesar ukreniti brez sodelovanja te največje sile.

3. Anglija je trdovratno odločena obvladati indijski upor z brutalno silo pušk in letalskih strojin. Angleška vlada je po tej izjavi, ki je prišla iz ust vojvode Devonshirskega, pozvala Američane, naj se ne bavijo s to zadevo, ki se njih ne tiče. Indija je za Anglijo rezerviran lovski revir. Atlantski dogovor se prikazuje po tej seji lordske zbornice v resnično bedni luči. Kakšna je angleška moralna, je dovolj pojasnil lord Samuel, ki je pozval vlado, naj preneha z umori, požigi in ponižanjem ne zaradi tega, ker so to nemoralne stvari, temveč, ker so politično neprimerne za proizvajalec. Debata v zbornici lordov je obsevala veliko tragedijo te vojne, ki je med največjimi podlostmi v angleški zgodovini.

Bangkok, 21. okt. s. V zadnjih 24 urah je prišlo iz Indije malo vesti. V Združenih pokrajinah je bilo več protiangelskih manifestacij. Policija je streljala in je bto

Uspešno oglaševanje le v »Jutru«!

KULTURNI PREGLED

Pirandello

(ob uprizoritvi igre »Šestero oseb išče avtorja«)

Luigi Pirandello se je rodil v Agrigentu (Sicilija) 28. junija 1867. V osemnajstem letu starosti je prišel v Rim, nato je preživel dve leti in pol v Nemčiji, kjer si je na univerzi v Bonn pridobil doktorat filozofije. Baval se je s čisto filozofijo in z jezikoslovjem. Njegova v nemščini spisana doktorska teza obravnava sicilijanska narčaja. V tem času mu je bil posebno pri srcu Goethe, čigar »Rimske elegije« je prevedel v italijanščino.

V neki avtobiografski beležki, ki jo je spisal za francosko izdajo sicilijanskih novel, pravi o vplivu svojih studij tole: »Od vsega tega mi ni nič ostalo. Zares mislim, da sem tisto malo, zaradi česar kaj veljam, ustvaril popolnoma sam.« Kot študent se je boril zoper vplive, ko pa je pozneje postal profesor, tudi ni bil zadovoljen s svojim poklicem. »Štiri in dvajset let« pravi na omenjenem mestu »sem poučeval na učiteljski šoli v Rimu mlada dekleta stilistično. Deset let ne poučujem več in sem Bogu za to hvaležen.«

Slovstvena kariera Luigija Pirandella se je torej razvijala vzporedno s pedagoško. Izprva je pisal samo poezijo, esaje, romane in novele. Šele leta 1917 se je posvetil dramatskemu ustvarjanju in je z njim dosegel svetovni sloves in Nobelovo nagrado. Umril je pred leti v Rimu.

Že v njegovih proznih spisih je mogoče najti vse to, kar je stopilo v ospredje s Pirandellovim dramatskim delom in kar je v slovestveni zgodovini splošno znano kot »pirandellizem«. Trideset let ni Pirandello bistveno izpremenil svojih umetniških nazorov. Vsem, ki so ga vpraševali, kaj je po svojem slovestnem značaju je odgovorjal, da je humorist. Eden njegovih prvih spisov je razprava o humorizmu, ki ga obravnava kot posebno estetsko teorijo; v tej razpravi so že vsi teoretični temelji njegove poznejše dramatske dejavnosti, ki izprva tako preseneča po svojih paradoksih.

Humor, kakor ga razumeva Pirandello, nima nič skupnega z običajnimi humoristi. Blizji je humorju nekaterih angleških pisateljev, vendar pa se razločuje tudi od njih. Pirandellov humor izvira iz zavesti, ki jo ima človek o sebi in o svetu, iz nasprotja med življenjem in mišljenjem, iz dejstva, da je človek hkrati gledalec in igralec svoje življenjske igre. V tem je velika razlika med človekom in ostalo naravo. Drevo in žival živita po zakonih, ki so jim dani, in po okoliščinah, ki se jim morata prilagoditi, človek pa ob istem času, ko tako živi, doživlja tudi idejo o samem sebi in o svojem življenju. Življenje teče neugnano in se spreminja od minute do minute, človek pa hodi mnogo počasneje ko življenje in njegove predstave, ki jih ima o življenju, močno zaostajajo za realnostjo, zakaj življenje se je medtem že znatno spremenilo. Od tod dualizem med življenjem in podobo življenja, ki si jo ustvarja človek, med realnim in zavestno realnostjo ali formo, ki si jo napravi človek, ko misli Resničnosti si ne moremo misliti drugače kakor v obliki človekove zavesti, a ta zavest je podvržena dualizmu življenja in forme in je ne moremo izločiti drugače, kakor če sploh ne mislimo na življenje in živimo čisto vegetativno ne oziraje se na realnost (tako žive samo blazni ljudje s fiksnimi idejami, to pa je tudi življenje oseb, ki so jih ustvarili umetniki in ki se ne morejo spreminjati, kakor se spreminja človek).

Podlaga Pirandellovega humorizma je potemtakem čustvo dualizma med človekom z njegovo zavestjo in med realnostjo življenja. Pirandello išče povsod stvarnost, ki ni odvisna od iluzij in odkriva premočne konflikte, nastajajoče iz tega nasprotja. Pirandellovi štiri sto novel deset romanov, 28 gledaliških iger je posvečenih dokumentaciji tega pisateljevega osnovnega gledanja, v katerem odkrivamo filozofijo Bergsona in Freud, teorijo relativnosti in Proustovo slovestno tehniko.

Izmed Pirandellovih v tem pogledu posebno značilnih dramatskih del je igra »Šestero oseb išče avtorja« najbolj znana in je v teku ne celih dveh desetletij prehodila vse svetovne odre. V nji nam kaže konflikt med resničnim, spreminjivim, iluzionističnim življenjem in med osebami, ki jih ustvari avtor in jim vdihne svojo življenje. V tej igri je zapodeno vse bistvo Pirandellovega »humorja« in ves njegov zanimiv, za miselni svet po prvi svetovni vojni tako značilen pogled na svet.

Naš jezik

Zablode

II.

O škrančkovem petju sem dejal (Jutro 22. VIII. 1942), da ga ne moremo označiti niti za ščebet niti za pozvanjanje, ter navedel župančiča iz njegove Dume. Naj dodam še narodno pesem, ki veli: »škrjanček poje, žvrgolje«.

Kos žvrglja; slavec in kanalek drobita; grilec cvrči; kukavica kuka; grlica in golob grlica; sova huka; skovir skovika; jerebica črta; ali erika; Prepelica predpoka; vrana kraka; sraka in šoja se dete; petrina (domači) klirika, divji poje; kokoš kokodaka; koklja koka; puran kavarda; kos guga; raka vaka; žrjavi krčje; piščeta pivkajo. Nasprotno: ptice pevke poje, živali pa se oglašajo. Kadar torej kdo ne ve, kakšen glas ima kaka žival, naj se zateče za splošno oznako, na prav.

Pri deci opažamo večkrat, kako je narod v svoji preprostosti kaj označil. Eden mojih otrok nekoč ni mogel hitro povedati, da so na vrtu grlice, pa je rekel »grguričke«, ker je bil pač čul njihov »grguri-grguri«.

»Mi človek, d'neemo nekam dvajset krat v eni minuti in mi vemo...«

Ta stavek — in še več njemu enakih — je potekel izpod peresa slovenskega vseučiliškega profesorja in prinesel ga je slovenski mesenik. To sta bili dve zablodi. Tretja je bila, da so v tistih časih to pisane povzgojili od neba, čes da je d'novito in stla originalno. Četrta pa, da mi je nekdo, ki je jezikovni učitelj nas vseh, sporočil, ko sem bil to približno v Zdravniškem vestniku, da so tako pisali slovenski pisci menda v XVI. stoletju, in tako skušal opravičevati to pisanje. Tako torej — česar ne sme šolarček, za kar bolj slab red, če se tako spozabi, to naj bi bilo dovoljeno vseučiliškemu profesorju!

Menda je Levec povedal neke o Franu Levstiku, ki se je pred davnimi desetletji

Prosimo naše cenjene oglaševalce,

naj ne donajajo malih oglasov v zadnjem trenutku. To velja zlasti za male oglase, namenjene za nedeljsko številko. Prinesite jih po možnosti že v petek, v soboto pa vsekakor pred 11. uro.

UPRAVA »JUTRA«

Kronika

• **Ukrajinski zdravniki v Nemčiji.** Doslej je prišlo v Nemčijo okrog 230 ukrajinskih zdravnikov z glavnega okrožja Dnjeprpetrovska. Vsem tem zdravnikom je poverjena zdravstvena skrb za ukrajinske delavce in delavke, ki so zaposleni v Nemčiji.

• **Stoletnica slovaškega književnega jezika.** Prosvetni minister Sivak je odredil, da bodo vse šole na Slovaškem konec aprila prihodnjega leta proslavile stoletnico književnega jezika. Prihodnje leto namreč mine prvo stoletje, odkar je slovaški jezikoslovec Bernolák utemeljil slovaški književni jezik.

• **Bajram so te dni svečano praznovali v vsej Turčiji.** Vsi uradi, šole in poslovalnice so bili tri dni zaprti. Izšli so samo dnevniški, ki ne izhajajo v turškem jeziku.

• **Zemlja za madžarske bojevnike.** Na Madžarskem pripravljajo zakon, po katerem bodo pri razlastitvi tiste zemlje, ki je bila doslej v židovskih rokah, namenili 130.000 orolov za vojake, ki se zdaj bore na vzhodni fronti.

• **Madžarski mladinski vodja na Finskem.** Madžarski mladinski vodja podmaršal vitez Alojz Bödy je odpotoval na Finsko v spremstvu posebne skupine madžarskih mladeničev in deklet, ki bodo ob priliki madžarskega dne v Helsinkih predvajali odnotnemu občinstvu madžarske ljudske plesne, različne šege, obrede in narodne pesmi. Ob tej priliki objavljajo madžarski dnevniški članke, v katerih pišejo o bratstvu Fincev in Madžarov, dveh narodov, ki sta bila v davni dobi združena v skupni domovini na vzhodu, potem pa sta se ločila, da bi na severu in v središču Evrope branila zapadnega duha proti sovražnemu vplivu vzhoda.

• **Brezmesni dnevi v Ankari.** Mestna uprava v Ankari namerava uvesti dva brezmesna dneva na teden. V teh dneh bodo namesto mesa smeli prodajati samo ribe, v javnih gostinskih obratih pa bodo lahko postregli le z ribjim mesom.

• **Poroka.** Iz Hrvatske smo prejeli veselo vest, da sta se dne 12. t. m. poročila v Bjelovaru mlada zdravnika tamošnje bolnice naš rojak g. dr. Marko Koršič, sin pok. sodnika okrož. sodišča in dr. Neda Kraljević. Mlademu paru želimo obilo sreče!

• **Večerni trgovski tečaj — se radi nove policijske ure vrši ob zgodnjih popoldanskih urah — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, še predno prične poslovanje v uradih in trgovinah. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Posebni tečaj za stenografijo, strojeopisje in knjigovodstvo. Tečaj so odobrili od šolske oblasti. Zahtevajte prospekte.**

• **Lastna oskrba delavskih taborišč.** Med prvimi, ki je začela zemljo industrijskih obratov izkoriščati za lastno oskrbo delavstva, je bila Italija. Seveda je samookrba delavskih taborišč tudi v Nemčiji od leta do leta bolj razvita. Nemška delavska fronta, ki ji je poverjena skrb za delavstvo v številnih skupnih taboriščih, mora skrbeti za izkoriščanje praznega zemljišča v taboriščih. Predlanski je bilo na področju takih taborišč obdelanih 219.000 kv. metrov. Glavna skrb je bila posvečena gozdivju, zelenjavi in krompirju. Lani je bila površina povečana na 302.000 kv. metrov. Svoji pridelek je pripadla taboriščnim kuhinjam kot izreden dodatek, zato je lahko bila hrana izdatnejša. V posameznih okrajih je odslej namenjena tudi polovica ustreljene divjadi delavskim kuhinjam.

• **Vpisovanje se redno nadaljuje za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti na trgovskem učnišču »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.** Prijave se sprejemajo dnevno dopoldne in popoldne v pisarni ravateljstva. Djakine uživajo slične pravice kot na drž. šolah, ker ima zavod pravico javnosti. Informacije in brezplačni prospekti na razpolago.

• **Uradništvo na Madžarskem ne bo več voljeno.** Pred madžarskim parlamentom je bil v prvem zasedanju pred dnevi predčan zakon o novi ureditvi nameščenja in službenega razmerja samoupravnih nameščenec. Odločilna sprememba v novem načrtu zakona je, da uradništva in nameščenecv odslej ne bodo več volili, ampak bodo imenovani od države. Druga bistvena sprememba je ta, da bodo lahko uradniške prestavljali iz kraja v kraj. Vzrok za te spremembe v madžarskem upravnem življenju je v tem, da je zaradi razširitve državnega ozemlja nastala večja potreba po uradnikih. Izkazalo se je tudi za potrebno, da uradnike, ki se v novo priključene dežele niso obnesli, lahko zamenjajo z novimi sposobnejšimi močmi.

• **Velikanska letina zelja** je bila letos v glavnem središču za proizvodnjo kislega zelja v Nemčiji v okolici Stuttgarta. Letošnji jesen so prekosili vse rekorde. 400.000 metrskih stotov zeljnatih glav so pridelali, to je 55.000 metrskih površin več kakor leta 1938. Obdelana površina je bila znatno večja kakor prejšnje leto, ne samo v obliki, ki so doslej imele monopol na pridelek zelja, ampak tudi v bližnji in daljni okoli-

nekako tako vsajal nad svojimi sodobniki zaradi njihovih jezikovnih in drugih nemarost, kakor se jaz nad sedajniki, da mu je nekoč zdrsnilo izpod peresa »spjoka d'klica« namesto »speča«, s čemer je Levstik posvedočil roganje iz ust nedrja. Naj tudi jaz vzamem metlo in pometam pred lastnim pragom!

V Zdravniškem vestniku (1941—3) stoji z mojim podpisom črno na belem: »vsaka diktatura je mogoča le, če so protisovščiljaniki nespodobni ali nebržni«.

Protisovščiljenik — kaj je to? Ne tič, ne miš! Glasiti bi se moralo seveda: protimisljenik! In ta pokveka, tak nonsens se je zmuznil ne samo skozi korektorjevo marveč tudi skozi uredniško in mojo končno korekturo!

Dr. Mirko Černič

ZAPISKI

V zbirki »Grandi italiani«, ki jo ureja Luigi Federzoni in ki bo štela 50 zvezkov življenjepisov od Scipia Afriskiga do M. solinija, so izšli trije novi zvezki: Goffredo Coppole »Augusto«, Carla Grabberja »Boccaccio« in Emanuela Ciacerija »Tacito«.

Nemška akademija razširja svoje delo-

lici. Od celotnega pridelka bodo tretjino zrezale domače tovarne za proizvodnjo kislega zelja, in sicer tri velike, ki lahko predelajo 30.000 do 40.000 metrskih stotov, tri srednje s 15 do 20.000 metrskim stoti kapacitete in še cela vrsta manjših obratov.

IZ LJUBLJANE

u — Nočna nevihta. V sredo popoldne se je sonce priborilo skozi oblake in nas je spet prijazno ogrevalo. Živo srečro je doseglo 16,8°C, popoldne pa so nebo docela zagrnili sivi oblaki. Odračje je bilo mirno, nekoliko južno. Ponoči je nastala nevihta. Precej časa je grmelo in nekajkrat tudi močno tresčilo. Proti jutru pa je dež docela ponehal. Davi je bila temperatura 5,2°C. Dopoldne je bilo oblačno. Vendar pa barometer, ki je v pretekli noči znatno padel, spet raste in napoveduje novo izboljšanje vremena. Res je sonce vse popoldne toplo prigravalo.

u — Obrtniki, ki izdelujejo racionalne predmete (tekstilno blago, oblačilne predmete, obutev in izdelke iz kože (na zalogo, za konfekcionarje, grosiste ali trgovce, naj se javijo pri Združenju industrijev in obrtnikov, Beethovnova ul. 10 zaradi informacij glede vodenja novih registriranih o prejemu in oddaji.

u — Se je čas, da se vpišete v italijanske tečaje za začetnike in spretnejše. Poučujemo tudi druge moderne jezike. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. ure in od 14. do 16. ure. Mestni trg 17/1.

u — Brez skrbi ste za uspeh svojega otroka, če ga dnevno pošiljate po dve uri k razlagi, izpraševanju, popravni in sestavi nalog itd. Važno za tiste, ki iz karkršnihkoli vzrokov ne morejo redno poslati šolskega pouka. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. ure in od 14. do 16. ure. korepetitorji Mestni trg 17/1.

u — Višji trgovski tečaj za ekonomsko-komercialno izobrazbo na trgovskem učnišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Vpisovanje se vrši dnevno dopoldne in popoldne v pisarni ravateljstva. Pogoji za sprejem: Višja šolska predizobrazba. R.dnj. slušatelji-ice uživajo slične pravice kot na drž. šolah, ker ima zavod pravico javnosti. Informacije in brezplačni prospekti na razpolago pri vodstvu.

u — Nesreče. V ljubljansko bolnišnico je bilo v sredo sprejetih več ponesrečencev. Električni tok je očgal po desnicah in rogi 46 letnega strojnika Josipa Jesenovca z Vrhnike, Miroslavu Blatniku, 20 letnemu delavcu iz Ljubljane, je padla na nogo železna nosilka in mu jo zlomila. Po stopnicah je padla in si zlomila desno nogo 24 letna služkinja Angela Kračunova iz Ljubljane. Pri mlatinici se je ponesrečil 40 letni posestnik Alojz Kregar iz Ljubljane. Poškodovane ima prste na desnici 21 letna delavka Zdenka Resnikova je padla in si zlomila desno nogo. Karel Prijatelj, 51 letni delavec iz Ljubljane, si je poškodoval levico, prste desnice pa si je rani 30 letni delavec Alojz Avbelj iz Ljubljane.

IZ HRVATSKE

Notranje ministarstvo je po reorganizaciji kabineta dobilo širši delokrog. S Poglavitno odredbo je bilo razdeljeno v glavna ravateljstva za notranjo upravo, za javni red in varnost, za javna dela, za zdravstvo, za korporacije in za socialno skrbstvo. Kakor smo že poročali, je bil za glavnega ravatelja za javno varnost imenovan dr. Zimpermann, inž. Ivo Bulić pa za glavnega ravatelja za javna dela. Ostala ravateljstva so še nezasedena.

Ministrstvo za narodno gospodarstvo je razdeljeno v pet ravateljstev, in sicer za: poljedelstvo, gozdarstvo, rudarstvo, industrijo in trgovino ter prehrano. Razen dr. Stefana Krafta, ki mu je poverjeno vodstvo direktorije za prehrano, načelniki ostalih oddelkov še niso bili imenovani.

Sprememba pri naglem sodišču. Državni pravdnik pri pokretnem naglem sodišču dr. Ante Matijević je bil razrešen svoje dolžnosti, za državnega pravdnika pri tem sodišču pa je bil imenovan okrožni sodnik dr. Josip Jelčić.

Novo vodstvo zagrebske železniške direktorije. S Poglavitno odredbo je bil ravatelj železnice direktorije v Zagrebu Srećko Krušić upokojen, na njegovo mesto pa je bil imenovan načelnik v prometnem ministru Stjepan Brodaric.

Zopetna otvoritev Ljudskega vseučilišča. Po daljšem presledku bo začela posloovati ena najpopularnejših ustanov v Zagrebu — Ljudsko vseučilišče. Na seznamu predavateljev so sami priznani govorniki. Večino predavanj bodo spremljale skiptične slike.

Lovro Matčić imenovan za ravatelja simfoničnega orkestra Poglavitnikova garde. S posebno odredbo je bil podpolkovnik Lovro M. Matčić imenovan za vrhovnega nadzornika ustaških vojaških godb in prvega ravatelja simfoničnega orkestra Poglavitnikove telesne stráže.

Trije šahovski turnirji v Zagrebu. V soboto se bo začelo prvo kolo šahovskega

vanje. Ob priliki ustanovitve prijateljskega krožka Nemške akademije v Berlinu se izjavil njen predsednik bavarski ministrijski predsednik Siebert, da je ta v Monakovem delujoča ustanova, ki je razpreda po širnem svetu mrežo svojih lektoratov na poti k znatnemu razširjenju svoje dejavnosti. Tako je pripravila zgodovinsko-kritično izdajo Hölderlina, Schillerja in Kleopocka. nove zvezke mogočnega zbirke »Dichter der Deutschen« ki so se jim zdaj pridružili romantični, Niels von Holst pa je sestavil monografijo »Deutsche Kunst im Baltenlande«. Za tuje je izdala akademija novo nemško čitanko »Wir lesen deutsche« Lektorati morajo posej skrbeti ne samo za širjenje nemškega jezika, marveč tudi za spoznavanje drugih narodov z nemškim slovstvom, umetnostjo in filozofijo.

Richard von Schaukal umri. Na Dunaju je umrl v Brnu rojeni nemški pisatelj Richard von Schaukal ki je bil do časa leta visoki uradniški dunajske cesarske in po prvi vojni republikanske vlade. Schaukal je bil lirčni pesnik, dramatik in novelist, prav kakor prevajalec iz francoščine, esejist in kritik.

Postazione di artiglierie italiane di piccolo calibro sul fronte egiziano — Italijansko topništvo malega kalibra na egiptski fronti

Napad na tovarno traktorjev v Stalingradu

V torkovi številki »Frankfurter Zeitung« opisuje vojni poročevalec Oswald Zenker položaj pred Stalingradom in se še posebno pomudi pri tovarniških objektih v severnem delu mesta, za katere se zdaj vršijo strahoviti boji.

Kakor trdnjava se dviga, če prihaja človek proti Stalingradu z zapada, severni mestni del Barikala, ki stoji na razcepelinih višinah zapadne Volge. Tu sta Stalin in Vorosilov branila z delavci iz Caricina leta 1918-19 mesto pred Denikinovi armadami. Barikada je danes ena sama ruševina in po večini v neških rokah.

Za Barikado se dviga drug hrib. Na zemljepisnih kartah nima imena, toda Nemci ga imenujejo Akropolis, ker je vse na njem ena sama razvalina. Od velikih delavskih naselbin, ki je stala na ravni, ne stoji več nobena hiša. Le večji in manjši dimniki obtožujejo štrle proti nebu.

Se lalje v severovzhodni smeri se dviga tretji hrib, po Nemci imenovan Grad. Okoli in okoli ga obdajajo hude strmine in ima pristop iz mesta samo po ozkem dohodu, ki izgleda kakor most. Tu so stale velike stanovanjske vojašnice, od katerih stoji samo še ostanki zidov. Čez te višine napadajo nemški pešci, pionirji, napadalni topničarji, oklopni strelci in oklopni grenadirji ter izganjajo Ruše v trdih bojih iz njihovih poljskih utrb in bunkerjev. Osvojili so že večino severnega industrijskega

turnirja za prvenstvo Zagreba. Udeleženci so razdeljeni v tri skupine: mojstrsko, prvorazredno in kvalifikacijsko. V mojstrski skupini bodo predvidoma igrali dr. Marjan Dumčič, Branko Filipčić, Milan Filipčić, Rudolf Horvat, inž. Ivo Jerman, Igor Kinjli, Ante Lebur, dr. Ferdo Micul, prof. Branko Pavlović, Vatroslav Petek, Braslav Rabar, Kosta Rožić, Stjepan Sadura, Mladen Šubarić, Boris Tagirov, inž. Ivo Tekavčić in Dubravko Tmet. V mojstrski skupini je razpisanih osem nagrad od 1300 do 200 kun, v prvorazredni osem nagrad od 650 do 100 kun, v kvalifikacijski skupini pa prav tako osem nagrad od 325 do 50 kun.

Gradnja proge Banjaluka—Okučani. Dela na železniški progi Banjaluka—Okučani so se začela s polno paro. Zaenkrat je zaposlenih 180 delavcev. Proga bo drga 53 km, stroški zanjo pa so predvideni na 500 milijonov kun. Čez Savo bo zgrajen sodobni most s tremi loki. Skupna čez mostu bo znašala 1345 ton. Poleg tega mostu bo čez poplavno področje vodil most s sedmimi loki po 22 metrov razpona. Čez reko Vrbasa bosta zgrajena dva mostova. Eden z razponom 80 metrov in 480 ton težak, drugi pa z razponom 100 metrov in 350 ton težak. Čez kanal za osuševanje Lonjskega polja bo zgrajen most z odprtino 90 metrov in težak 450 ton. Za propuščanje poplavne vode na zemljišču med Okučani in reko Savo pri Stari Gradici je predvidenih ob železniškem nasipu šest železobetonskih mostov. Za dobavo mostnih konstrukcij se vodijo pogajanja z domačimi in tujimi tvrdkami.

Vlasenški meščani so na svoje stroške zgradili vojašnico. Ob prvi obletnici Nezavisne Države Hrvatske so se meščani Vlasenice zaobljubili, da bodo na svoje stroške zgradili ustaško vojašnico. Obljubo so izpolnili. Pred dobrim tednom je bila vojašnica izročena svojemu namenu. Svečane otvoritve so se udeležili zastopniki ustaških oddelkov in veliko število meščanov.

Slovaški planinci v Zagrebu. Danes prišpejo v Zagreb zastopniki slovaških planincev pod vodstvom podpolkovnika Josefa Benešika. Vrnili bodo obisk hrvatskih planincev, ki so bili od 8. do 30. septembra gostje slovaškega vojnega ministarstva. Na Hrvatskem ostanejo 14 dni. Za časa njihovega bivanja bo gostom na čast prirejenih več predavanj in filmskih predstav.

Igralska šola v Zagrebu že tretje leto usposablja mladi naraščaj za gledališko umetnost. Letos je na njej vpisanih 15 učencev. Teoretični pouk traja dnevno pet ur, učenci pa sodelujejo tudi pri praktičnem gledališkem delu. Šola traja tri leta. Lanski absolventi so bili takoj namešteni v hrvatskih gledališčih.

Delavska kuhinja v Zagrebu je sprejela na hrano tudi uradnike. Na prošnjo mnogih državnih uradnikov je hrvatska delavska zbornica sklenila sprejeti na hrano v svoji delavski kuhinji tudi 150 državnih uradnikov. Kosilo in večerjo bodo prejimali mesečno za 1090 kun, oddati pa bodo morali svoje živilske nakaznice upravi delavske kuhinje.

Nova pridobitev zagrebskega zverinjaka. Uprava mestnega zverinjaka v Maksimtru je nabavila od Hagenbecka mladega sameca antilopa. Delal do družbo antilopi, ki jo je uprava zverinjaka dobila spomlad od zoološkega vrta v Berlinu.

Dviganje potopljenih rečnih monitorjev pri Zemunu. Ob razulu bliske jugoslovanske armade so mornarji potopili pri tizivu

dela mesta in prišli v širini dveh in pol kilometra do Volge.

Napad na tovarno traktorjev, ki nosi ime po ustanovitelju GPU Džedžinskem, je bil eden izmed najtežjih v bitki za Stalingrad. Tovarniška poslopja enega izmed največjih sovjetskih industrijskih podjetij leže na višinah, ki jih je bilo treba prej vztrajno v ure in ure dolgo trajajočih naskokih zavzemati ped za peljo. Napadalcu so morali napadati iz doline v hrib. Po večdnevni hudih borbi so zasedli nekatere ozke robove višin. Sovjeti so se na kilometre dolgo zakopali v poljske utrdbe in bunkerje, izkoristili so vsak dimnik in vsako odprtino v zidu, skozi katero se je dalo strejati. Iz vsakega izmed številnih porušenih stanovanjskih blokov, ki se širijo okoli tovarne, so neprestano regljale streljane. Tovarniški objekti pa so bili branjeni z novimi in še številnejšimi četami.

Tovarna za traktorje in oklopna vozila je zdaj popolnoma uničena. Izguba tega pomembnega oskrbovalnega podjetja, v katerem so v glavnem izdelovali srednje velike tanke vzorca »T. E. 3« po 26 ton, je hud udarec za borbeno moč Sovjetske zveze. Ogromne tovarniške in montažne dvorane, ki so se razprostirali ob obali Volge kilometre daleč, so popolnoma razdejane. Vsa tovarna je ena sama razvalina. Zid, ki je obdajal tovarno, je še najmanj poškodovan, kar je pa znotraj njega, je popolnoma uničeno.

Save v Donavo tri monitorje. Prvega, ki je ležal ob levi obali Save so po 30 dneh napornega dela že dvignili iz vode. Ladja je malo poškodovana, le stroji so precej trpeli, ker so bili dolgo pod vodo. Odkrili so jo proti Brodu na Savi, kjer jo bodo popravili. Zdal dvigajo drugi monitor, ki leži na najglobljejšem kraju reke. Ker je voda zelo nizka, upajo, da bo v 20 dneh delo opravljeno. Zatem nameravajo dvigniti še tretjega, ki leži 200 metrov nad izlivom Save v Donavo. Pri dvigavanju je zaposlenih 40 delavcev in 80 mornarjev. Dela vodi obalno poveljstvo v Zemunu s pomočjo strokovnjakov tvornice za vagonne in mostove v Brodu.

Hišni pisemski nabiralniki se vedno bolj množe v Zagrebu. Kakor znano, morajo hišni lastniki do 30. aprila prihodnjega leta v prtiličju svojih hiš, ki imajo več kakor eno nadstropje, za vsako stranko namestiti pisemski nabiralnik, da poštini uslužbenec ne bo treba raznašati pošte po nadstropjih.

Velike množine grozdja na zagrebskem trgu. Pretekli teden so pripeljali na zagrebški trg 3170 kg jabolok, 4790 kg breskev, in 26.870 kg grozdja. Cene za jabolka so se gibale od 12 do 22 kun, za breskve od 15 do 22, za grozdje pa od 14 do 35 kun za kg.

Naše gledališče

D R A M A

Petek, 23. oktobra ob 15: Vdova Rošinka. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Sobota, 24. oktobra: Zaprti.

Nedelja, 25. oktobra ob 10.30: Poročno darilo. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

ob 15: Oče naš... Izven.

Cvetko Golar: »Vdova Rošinka.« Komedija iz našega kmečkega življenja v treh dejanjih. Osebe: Rošinka-Pol. Juva-nova, Manca-Rasbergerjeva, Tončka-Sancinova, Janca-Cesar, Balanta-Košić, Jernejec-Bratina, Gaspar-Raztresen, Tinček-Podgornik. Režiser: Fran Lipah.

Opozarjamo, da bo ponovna nedeljska uprizoritev Gregorinove igre »Oče naš...« 25. t. m. ob 15. uri. Ker pretekli nedeljo velik del občinstva ni dobil vstopnic, opozarjamo vse tiste, ki imajo čas samo ob nedeljah, naj si pravočasno preskrbijo vstopnice v predprodaji »Oče naš« je dramski ciklus v sedmih podobah z uvodom, ki pokaže v slikah iz sodobnega življenja sedem slik, katerim so miselna osnova prošnje iz molitve. Delo je režiral E. Gregorin.

O P E R A

Petek, 23.: Zaprti.

Sobota, 24. oktobra: ob 16. uri: Seviljski brivci. Red B.

Za red B bodo peli v operi v soboto ob

SPORT

Druga nedelja domačega turnirja

Spet pet tekem na igrišču SK Ljubljane

V nedeljo 25. t. m. bo odigranih nadaljnjih pet tekem v domačem jesenskem nogometnem turnirju po naslednjem razporedu:

v turnirju A (do 16. leta):
ob 10.30: Zabjek-Vič, ob 11.30: Dopolavoro tobačne tovarne-Mladika in
v turnirju B:
ob 13.30: Mladika-Ljubljana (iz I. skupine),
ob 14.50: Dopolavoro tobačne tovarne-Zabjek (iz III. skupine) in
ob 16.10: Mars-Vič (iz II. skupine).
Za dopoldanske tekme se bo pobirala vstopnina po 1 liro, za popoldanske spore po 2 liri.

Vsa nastopajoča moštva se morajo predstaviti na igrišču službojočemu zastopniku nogometne zveze na sportnem igrišču Ljubljane ob Dunajski cesti, skupno z enim stranskim sodnikom in dvema službojočima odbojnikoma.

Vodstva moštev se opozarjajo, da morajo sodniku vsake tekme predložiti seznam igralcev, ki bodo nastopili.

Sodniki za nedeljske tekme bodo še določeni in njihova imena objavljena v naslednjem obvestilu.

Iz obvestila Nogometne zveze št. 3.

Druga nedelja v domačem nogometnem turnirju bo torej prinesla spet pet srečanj med ljubljanskimi enajstostopniki, in sicer dve v turnirju mlajših in tri v konkurenci starejših moštev.

Med mladino se bosta to pot merila Zabjek in Vič, med katerima velja slednji gotovo za favorita, medtem ko glede ostalih dveh nasprotnikov dopoldanskega sporeda skoraj ni mogoče napovedovati zmagovalca.

V skupini B se bo to nedeljo prvič predstavila Mladika, ki mora svojo prvo preskušnjo opraviti z najbolj nevarnim nasprotnikom vsega turnirja in se ji po nedeljski hazenski zmagi Ljubljane nad Koroškom ne obetajo baš najboljše nade. V

ostalih dveh nedeljskih tekmah lahko računamo, da bodo dobili ves izkupiček predstavniki tobačne tovarne in za rutinirana enajstostopnika Marsa. V ostalem pa so napovedi pri teh vrstah igre tvegana stvar in je zato bolje tudi v teh primerih, ki so nam tako znani in tako blizu, počakati na dogodek same. Eno je gotovo: moštva so se zdaj razmajala in če so med tednom ujela še kaj priložnosti za nekoliko treninga, bomo v nedeljo — predvsem v popoldanskih urah — spet lahko prisostvovali nekaterih živahnih prireditvam na zelenem polju.

S — Dve sportni prireditvi na Koroškem. Zadnje nedeljo so imeli na Koroškem dva zanimiva sportna nastopa, o katerih bi nekaj vrstic radi zabeležili tudi za naše čitatelje. Kolesarji, med njimi tudi nekaj Gorenjcev in Štajercov, so nastopili v tradicionalni spominski dirki ob obletnici plebiscita iz l. 1920. Na 165 km dolgi progi iz Celovca do Beljaka ter od tod dalje po južnih krajih Koroške ter mimo Velikovega spet nazaj v Celovec. Dirka, ki je potekala zelo napeto, je bila odločena šele v zadnjih odsekih proge, kjer sta morala zaostati oba mariborska udeležena Podmilšak in Mašera, in je tako sam in z velikim naskokom zmagal vojak Josip Schwamm iz Lienza, ki je potreboval za progo 5:14:30. Najboljši za njim je bil prej omenjeni Polmilšak, ki pa je bil slabši za celih 13 minut. — Na nogometnem polju so se v nedeljo začele prvenstvene tekme, ki pa niso bile odigrane vse po sporedu. Kranjčani pa so le opravili svojo prvo preskušnjo, in sicer v Celovcu, toda manj zadovoljivo. Za nasprotnika so imeli enajstostopni SS iz Celovca, s katero pa so zaigrali samo neodločeno 2:2 (1:0). Vedeti je treba, da to moštvo v koroški prestolnici v splošnem ne spada med najmočnejša. Poročila hvalijo med gosti obrambo in srednjega krila, medtem ko pravijo o napadalni vrsti, kjer sta ustrelila svoja gola Kokli in Slapar, da je igrala premehek.

Delavci kot izumitelji

Po vseh državah zlasti pa v Nemčiji se od meseca do meseca bolj širi sodelovanje oseba v posameznih podjetjih pri izgradnji in izboljšanju tehničnih naprav, strojev in orodja. Na vse načine se poskuša, da se znanje in izkustva vsakega posameznika v delu podjetja čim bolj izkoristijo za povečanje delovnega uspeha in je zato na tem področju že mnogo doseženega. Za primer naj navedemo, da je samo neko podjetje na Thuringenskem v razmeroma kratkem času prejelo 124 izboljševalnih predlogov svojega osebja, od katerih je bilo nič manj kakor 95 nagrajenih. Iz tega se najbolje vidi, kako koristno je tako sodelovanje. Zaradi uporabljanja teh predlogov je bilo v obratu dnevno prihranjenih 44 delovnih ur, kar znaša mesečno 6.350, letno pa 76 tisoč delovnih ur. Na ta način se oproščajo dragocene delovne moči za druge posle, razen tega pa se štedi tudi z važnimi surovinami.

Kar velja v tem pogledu na splošno velja še v posebnem za izume iz vrst delavskega osebja. S tem v zvezi ima poseben pomen navedba maršala Göringa, s katero se predpisuje postopek z izumi iz delavskih vrst. Naredba velja tako za nemške kakor za inozemske delavce in predvideva v glavnem naslednje: Ker izumi iz vrst pogonskega osebja zvišujejo uspehe v gospodarstvu, predvsem pa v oboroževanju, jih je treba aktivno podpirati, izkoriščati in ščititi. Zato se NSDAP na poseben način bori za tiste člane osebja, ki se ukvarjajo z izumiteljskimi načrti. V ta namen so postavljeni že po mnogih nemških obratih tako zvani skrbniki izumiteljev, ki imajo nalogo, da kakor koli pomagajo pri ustvarjanju vsakega posameznega člana podjetja, onim pa, ki predlagajo kakšna izboljšanja, pa še posebej nudijo svojo strokovno pomoč z nasvetom in pri sestavljanju opisa izuma in izgotavljanju načrtov; končno seveda tudi pri določanju primerne nagrade za njihovo delo.

Pravico na patent in izumiteljsko čast ima po patentnem pravu samo izumitelj ali njegov pravi dedič. Ni več mogoče, da bi se kak izum enostavno označil za izum podjetja, ker patentni urad vpisuje samo izumitelja kot lastnika patenta, nikdar pa brezosebno podjetje. Stvarne pravice izumitelja so zaščitene. Samo lastnik patenta je upravičen, da obrtno proizvaža in prodaja predmet svojega izuma.

Če torej kak član podjetja nekaj izumi, tedaj svoj izum prijavljajo podjetniku. Dolžnost prijavljanja je splošna za vse izumitelje iz vrst uslužbenecov podjetja, že zato, ker se v mnogih primerih ne more takoj ugotoviti, ali je izum nastal po zaslugi dela v podjetju, ali pa je posledica popolnoma svobodnega snovanja. Zato je v interesu samega izumitelja kakor tudi podjetja, da se omenjeno vprašanje takoj razčisti, ker bi pravica razpolaganja uslužbenca z izumom, ki ga podjetnik zahteva za sebe, postala lahko za uslužbenca pravno nična.

Prijavljanje izuma se mora izvršiti pisмено, da se že naprej ugotovi, kdo izum prijavlja, še posebej pa, ali ne sodeluje na izumu več oseb. Predvsem je seveda važno, kdaj je izum prijavljen. Prvi, ki ga je prijavil, ima namreč prvenstveno pravico na patent. Ker podjetnik lahko izum zahteva za sebe, ako je nastal na podlagi dela v podjetju, je obvezno prijaviti izum tudi tedaj, ako se je delovno razmerje med tem že prekinilo. Pravica podjetnika na izum ima za posledico, da samo on lahko razpolaga z izumom. Le on sme izkoriščati izum v svojem podjetju ali ga prodati oziroma dati drugemu v izkoriščanje.

Obveznost delavca-izumitelja, da svoj izum prijavljajo in ga da na razpolago, kolikor je posledica dela v podjetju, stoji nasproti obveznosti podjetnika, da za ta izum plača izumitelju primerno odškodnino. Posebno je treba naglasiti, da to ne velja samo za tako zvane pionirske izume, ki tehniki kažejo popolnoma nova polja, ampak načelno za vsak izum, za katerega izda patentni urad svoj patent. V posameznih primerih ni izključeno, da je n. pr. že v plači višjega tehničnega nameščenca do gotovih mej vsebovana odškodnina za sam izum, kajti naloga takih ljudi je, da se brigajo za tehnični napredek podjetja. Toda če ni takšnega primera, in to je pri večini inozemskih delavcev, potem se nagrada oziroma odškodnina v prvi vrsti odmerja po uporabnosti izuma, torej po gospodarski koristi, ki je nastala ali lahko nastane za podjetje. Daljnja merila za višino odškodnine so naloge oziroma zaposlitev delavca izumitelja in višina njegovega zaslužka.

Omenjeni predpisi ne urejajo samo vprašanja izumov v industriji, ampak obenem

jamčijo, da bo zaščita delavca-izumitelja še bolj vzpodbujala njegove ustvarjalne sile v korist celote.

Z Gorenjskega

V Domžalah so uredili v tovarni klubov »Universale« prvo zborovalnico za posado. To je prva tovarniška zborovalnica na Gorenjskem. K otvoritvi sta prišla socialni poverjenik in okrožni načelnik nemške delavske fronte iz Kamnika.

Pri Korošju je bila mladinska prireditev, na kateri so nastopili dekli in deklice v starosti od 6 do 10 let. Okrašeni s svežimi cveticami, s čeladami in sabijami, dekleta z venci na glavi, na čelu vseh pa deček z žetevnim vencem so prikoračili na igrišče ter začeli prepevati. Po pozdravnih nagovorih so bile tekme in lutkovna predstava.

Na Bledu so zborovale vse sestre pomočnice pomožnih uradov radoviškega okrožja. Okrožni vodja socialnega urada je predaval o uspehih in vzgojnem delu pri ustanovi »Mati in otrok«. Nato je vsaka sestra pomočnica kratko poročala o uspehih svojega dela.

Japonski večer. Prosvetni urad v Beljaku je sklenil seznaniti občinstvo z japonskim pesništvo. V ta namen je bila povabljen Gerda Bachfeldova, ki je obširno predavala o japonski poeziji. Zela je priznanje. Nato je imela enako predavanje še v Celovcu.

Pri Gospé Sveti je bil preteklo nedeljo prirejen žetveni zahvalni praznik. Pripekljale se je tudi okrožni vodja iz Celovca, kateremu je bil izročen žitni venec. Nato je okrožni vodja z daljšim nagovorom izročil štirim gospodinjam priznavalne listine in darilo dr. Göbbelsa.

Na gori sv. Uršule, ki stoji na koroškoštajerski meji, so bile pred prvo svetovno vojno ob Urškem godovanju različne cerkvene svečanosti. Teh se spominja celovški dnevnik, ki pravi, da je gora Uršula že od davnine zelo obiskovana, ker je od tod krasen razgled. Razgled z Urške, ki je najlažje dosegljiva iz Guštanjca, obsega vso Koroško in del Spodnje Štajerske. Z Urškim godovanjem pa je tudi v zvezi Urškin sejem v Celovcu, ki bo letos v ponedeljek 28. t. m. Korošci pravijo, da morata biti ob Urškem dnevu krompir in repa v kleti, kajti ko mine Uršula gremo z naglimi koraki v pozno jesen.

Nesreče kolesarjev. V celovški bolnišnici so bili prepeljani: kolesar Franc Podobnik, ki ga je odbil neki tovorni avto, 28letni slikar Gabrijel Pibal, ki je s kolesom treščil v nekega drugega kolesarja, in 52letni delavec Jurij Gutovnik, ki se je peljal s kolesom na delo in ga je povozil neki avto ter mu zadal hude poškodbe.

Zločina izešje. Že nekajkrat kaznovani Ludvik Vrtič iz Tarvisa, ki je star 30 let, je nedavno pobegnil iz oddelka za bolezni na pljučih v celovški bolnišnici. Tja je bil prepeljan iz kaznilnice, v kateri mora sedeti še sedem let. Ker je v svobodi vedno nevaren, ga skušajo varnostna oblastva čim prej spet spraviti za zapah.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. Na Pragerskem se je primerila smrtna nesreča v Steinklauberjevi opekarni. Žrtve nesreče je Janez Vidovnja, ki je bil 40 let zvesto v službi podjetja. Zapustil je vdovo. — V Cvetkovcih pri Mariboru je umrl 56letni kovač Jožef Lepič. V Celju je bil preteklo sredo pokopan Andrej Zavodnik, dijak 6. razreda gimnazije, ki ga je dalje časa mučila zavratna bolezen. Na Spodnjem Bregu pri Ptujju je umrl po daljšem bolehanju upokojen gospodar Henrik Dvorsky. Pokopali so ga v turek na ptujškem mestnem pokopališču. V Mariboru je umrl v visoki starosti 82 let Jakob Lepeč, ki je bil dolga leta sluga na mariborski sadjarski in vinarški šoli. Bil je zgled zvestega uslužbenca, ki je kljub sivim letom šele pred četrtletjem stopil v pokoj. V Novi vasi pri Mariboru je umrl v starosti 71 let zasebnica Jerica Gerlova, po rodu Vauhnikova. V Grajski ulici v Mariboru je umrl v starosti 70 let usnjarski mojster Alojz Spindler. V Celju je bil pokopan mizarski mojster Rudolf Črešnik.

Poroka. V Mariboru sta se poročila Jerica Plautz pl. Kellersfeld, hčerka mariborskega hotelarja in restavraterja, ter inž. Wolfhard Ludvig iz Dunaja.

V prvi polovici oktobra so v Mariboru zabeležili 85 porodov, od tega 42 dečkov in 43 deklic. Umrla pa je v tem času samo 25 ljudi. Porok je bilo 56, znatno več kakor prejšnje mesece.

Največji sod na Spodnjem Štajerskem imajo v vinogradniški zadruzi v Ptujju. Poslovodja Franc Vračko je razkazal za družno klet dopisniku mariborskega dnevnika, ki pravi, da obsega največji sod nič manj kakor 37.000 litrov vina. Sod je bil

izdelan od sodarjev v Tacnu pri Ljubljani. Naslednja dva orjaka vsebujeta po 17.000 litrov, kar je seveda tudi še častljiva številka, vendar sta nasproti orjaku pritlikavca. Vsega skupaj je v zadružni kleti v Ptujju prostora za 400.000 litrov vina. Zadruža pa ima podružnice še v Zavrču, Oklicu, pri Sv. Barbari in pri Sv. Andražu v Halozah. Ob dobri letini znašinski pridelek zadrugetarjev okrog 8000 hektolitrov samega dobrega vina.

Ljudska knjižnica v Slovenjem Gradcu je bila te dni izročena svojemu namenu. K otvoritvi se je zbralo večje število prebivalstva. Knjižnico je izročil župan okrožni nadzornik in krajevni vodja Kaltenböck. — Nadalje bo v Slovenjem Gradcu v kratkem prirejen tečaj Rdečega križa, ki bo obsegal 20 dvojnih ur in ga bo vodil zdravnik dr. Ulrich. Prijave sprejemajo do nedelje.

Nesreče. Franc Cetrtek iz mariborske okolice je dobil koničast železen predmet v glavo, ki mu je zadal globoko rano na čelu. 59letni Simon Raiter iz Maribora si je pri padcu polomil rebra. 16letna Valerija Černigojeva je dobila pri neki gostilni v mariborski okolici rano na glavi. V mariborski industriji zaposleni hrvaški rojak 51letni Lazar Vojin je bil poškodovan pri dvigalu; obležal je s hudimi notranjimi poškodbami. Prav tako se je v mariborski industriji ponesrečil 32letni ključavničar Anton Kunst, ki mu je stroj odtrgal palec in zdrobil kazalec. Ti poškodovanci se zdravijo v mariborski bolnišnici. V celjsko bolnišnico pa so bili prepeljani: Filip Kulterer iz Laškega z nevarno raztrganino, Franc Jančič iz Rimske Toplice z dvakrat zlomljeno roko, Jože Čurek iz Trnovlja s poškodbami na glavi, Stefan Hren iz Bukovega žlaka pa z zlomljeno nogo. V Mariboru se je poškodoval še 68 letni Filip Fužer iz Gradca, ki mu je na tlaku spodrsnilo, da je treščil v izložbo in se hudo ranil na glavi.

Radio Ljubljana

PETEK, 23. OKTOBRA 1942-XX.

7.30: Operetna glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pisana glasba. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.15: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Operetna glasba. 14.: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Duet harmonik Malgaj. 17.35: Koncert čeliste Cende Šedlbauerja — pri klavirju Marijan Lipovšek. 19.: Govorimo italijansko — prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pisana glasba. 20.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaske pesmi. 20.45: Znani dueti. 21.15: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci. 21.25: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Ksenija Vidali — Opera glasba. 22.: Koncert šramla Ljubljana. 22.20: Koncerti violinista Leona Pfeiferja — pri klavirju Marijan Lipovšek. 22.45: Poročila v italijanski.

Drobne zanimivosti

Štiri milijone hlebkov je spekla ena vojaška pekarna. Pred dnevi je neka nemška vojaška pekarna, ki ima svoj sedež južnozapadno od Stalingrada, od začetka vojne spekla že ogromno število štiri milijone vojaških hlebkov. Na Poljskem je spekla 212.000 hlebkov, v Franciji 1 milijon 277.000, na Ruskem pa že 2.510.000 hlebkov. Za to so bile potrebne ogromne količine moke in soli. Nič manj kakor 5000 ton moke in 50 ton soli so potrebovali, da so lahko spekli tako veliko število kruhov.

Manganska pnevmonija poklona bolezen. Te dni je nemški Zavarovalni urad odločil, da je treba smatrati mangansko pnevmonijo kot poklicno bolezen in se za to lahko zahteva odškodnina. Sklep je izziva nek smrtni primer, ki je dal povod za preiskavo telesnih organov. Šlo je za nekoga na kladalca žilindre, ki je bil tri leta zaposlen v Porurju. V komisijskem zapisniku o vzroku smrti je bilo zapisano, da je zelo verjetno, da je pljučnica nastopila zaradi škodljivega vpliva mangana. Državni zavarovalni urad je vpoštoval mnenje prof. dr. Horna in dr. Jöttena pa tudi vodja vseučiliškega inštituta za poklicne bolezni v Berlinu prof. dr. Baader se je pridružil mnenju gornjih dveh izvedencev.

ZGODILO SE JE NEKOČ...

»Halo, ali je tam tvojca Sušec? Pošljite mi zavitek prepečena za psa!«
»Tako, prosim, in za koga je to?«
»No, za psa, vi idiot!«

»Valley Fields,« je Kay odgovorila.

»Dobro,« je rekel sprevodnik.

Pred dve sto leti bi bila veljala vožnja v Valley Fields za nevarno pot. To so bili časi, ko so se klatili po zahodnem Kensingtonu čestni roparji in so tam, kjer je zdaj Regent Street, lovci streljali po ključanih. Tiste dni so bili Valley Fields samotni kotiček, kjer so brhki damjaki in plaha jelenčeta po mili volji skakala v okrilju matere narave. Danes, ko je morje opeke in asfalta, ki mu pravijo London, zdavnaj razširilo svoje bregove ter pogotnilo bližnjo in daljno okolico, so Valley Fields samo še množica spodobnih stanovanjskih hiš, kamor te vsak čas lahko potegne omnibus, tramvaj ali železnica.

Ta kraj je bil Kayi zdaj tako domač, da se ji je zdelo, kakor bi živela tu že od rojstva, čeprav je bilo šele nekaj mesecev, kar ji je bil gospod Wrenn, ki je stanoval pri »Sv. Rafaelu« na Burberry Roadu, po smrti njenih roditeljev ponudil zavetje v svoji hiši. Ta gospod Wrenn ni bil nihče drug kakor »izgubljeni stric Matthew«, ki je bil v daljni minulosti (okrog leta tisoč devet sto petega) nezasišano omakežal grb Derrickov s tem, da jo je popihal z Enido, Kayino teto.

Kay je bila tisti čas komaj dveletno dekletce, in šele v njenem osmem letu ji je povedal to historijo Willoughby Braddock, bogat dečko, ki je skrbnik upravljal zanj lepo hišo in čedno število zemljišč. Zgodba je bila dokaj romantična: nadebuden mlad človek je bil prišel v Midways, da sestavi vrsto članov o angleških plemiških domovih za novi časopis »Home Companion«, ki ga je izdajala tvojca Pykes.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vanko besedo L. 30, za drž. in prov. takšno 60, za danjanje naslova ali šifro L. 2. — Najmanjši iznos za te oglase je L. 7. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vanko besedo L. 1. — Za vse druge oglase L. 60, za dajasedo, za drž. in prov. takšno 60, za danjanje naslova ali šifro L. 3. — Najmanjši iznos za te oglase je L. 10. —

Službo dob

Več zidarjev
vsega. Naslov v vseh po.
slovanščini Jutra. 14292-1

Pošteno dekle

srednjih let, dobra kuharica in samostojna gospodinja. Najdite jo prosim, da jo vrnite proti odškodnini na naslov Kompare, Emonška c. 4. 14301-28

Mizarstvo pomočnik

dobri delavec dobri službo. Erjavec Al. splošno mizarstvo, Vič 19a. 14292-1

Tkalka

vajena delati na gladkih starih se sprejme. Blewiesova 12. 14306-1

Prodaj

Spalni divan
in knjige iz čiste hiše, prodaja. Ogled od 15. do 17. ure. Naslov v vseh posl. Jutra. 14306-6

Kupim

damsko in moško koto, dobro ohranjen krznen plašč, fina roba na og. odd. Jutra pod »Dobro ohranjen«. 14285-7

Oblačila

Plašč Seal
in trenčkot ugodno prodaj. Poljanska c. 18-11. 14289-13

Krznen ovrtnik

damski, bolj rujav opusom, se dobro ohranjen, prodaj. na og. odd. Jutra pod »Krznen ovrtnik«. 14065-13

Kapital

S kapitalom
bi se udeležil kratkoročnih, sezonskih trgovskih poslov. Ponudbe na og. odd. Jutra pod »Legisla in pošteno«. 14231-16

Posojilo

3000 lir išče drž. uradnik. Ponudbe na og. odd. Jutra pod »Kratko roko«. 14304-16

Posest

Kupim
na bližnji periferiji eno ali dvostanovanjsko vilo za ceno 300.000 lir. Ponudbe na og. odd. Jutra pod »Kratko roko«. 14273-20

Živali

Psa Fox-terjera
kratkokotnega do pol metra, kupim. Ponudbe na og. odd. Jutra pod »Čistokrvne«. 14265-27

Širite

»JUTRO«
Izjavljamo, da za naročila ali dolgotrajne, ki bi jih naredila žena brez mojih vednosti, nisem plačala. Franjo Amf. 14227-3

Gospodje, pozor!

Klobučarna »Pajk« vam strokovno očisti, preblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra cesta 38. J-158-M-30

Izkoristite priliko!

Vaše slike za legitimacijo je naredimo na željo takoj. Družini (inje) 6 legitimacij, 1 povečava luksuz 20 ur. Atelje ob nedeljski odprt vs dan. Se priporoča Kocmur Marjan, fotografija, Društva na 34 — Prešernova 9. 14303-30

Informacije

Izjava
Izjavljamo, da za naročila ali dolgotrajne, ki bi jih naredila žena brez mojih vednosti, nisem plačala. Franjo Amf. 14227-3

Insertati v

»Jutru« imajo velik uspeh!

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humorističen roman

»Konec koncev bi utegnili imeti prav,« je spet zagodrnjal princ Hash, ki ga je bilo zanimanje že minilo.

Sam je še vedno s sanjavimi očmi strmел v svoj kos potiskane papirja.

»Vidite, Hash, to jamico tik ob bradiči?« je vprašal po dolgi zamaknjenosti. »Na mojo dušo, ne vem, kaj bi dal, da bi videl to dekletce, kadar se smehlja!« Pobožno je spravil papir v zapisnico. »Ljubezni je nekaj čudovitega, Hash,« je modro dejal in vzdihnil.

Široka usta gospoda Todhunterja so se porogljivo skrivila.

»Kadar vas bo življenje naučilo vsega, česar je naučilo mene,« je končal pomenek, »takrat, bi sodil, se vam ne bo zdelo vso to nič v primeri s skodelico čaja.«

II

Kay iz Valley Fields

Rekli smo že, da je bil neznanec, po katerem je bil Sam Shoter podedoval sliko krasne devojke, opravil svoj posel na res divjaški način. Ko bi jo bil iztrgal le malce obzirneje, bi bil zaljubljeni mladenič lahko udobno čital še ostali dve vrstici napisu pod fotografijo:

MISS KAY DERRICK, HČI POLKOVNIKA EUSTACEA DERRICKA NA GRADU MIDWAYS — V WILTSU

In ko bi bil zaljubljeni mladenič nekega popoldneva, tri tedne po svojem razgovoru s Hashem Todhunterjem, prišel v Piccadilly Circus, bi bil lahko iz obličja v obličje videl gospodično Derrickovo, ki je čakala na omnibus št. 3.

In njegov prvi vtis, ko bi jo bil zagledal, bi bil ta, da fotografirana slika, naj je bila še tako ljubka, močno zaostaja za njeno resnično lepoto. Štiri leta so bila minila, odkar je bila slika napravljena, in znano je, da se mnoga dekleta šele med osemnajstim in dvajsetim letom docela razcveto. Kay Derrick je bila izmed teh deklet. Opazil bi bil tudi, da so bila njegova uganjanja o njeni vnanji podobi pravilna. Oči je imela temnomodre kakor nebo v poletnih nočeh, lasje (kolikor jih je bilo videti pod mišnim klobučkom) pa so nalikovali mehkužu rjavkastemu zlatu. Tretje, kar bi bil opazil na nji, bi bilo to, da je bila videti trudna. In res je bila. To je bila posledica njene vsakdanje dolžnosti, da se je vozila k neki ladyji Winton-Bates ter ji čitala in opravljala njeno obsežno zasebno dopisovanje. Nihče, kdor je to lady Winton-Bates le količič bliže poznal, ne bi bil odrek mlademu dekletu pravice, da ima po takem poslu izmučen obraz!

Ko je omnibus prišel, je Kay urno skočila nanj in se vzpela na »imperial«.

Sprevodnik, z vozovnicami in kleščami v rokah, je takoj pristopil.

»Kam?«